

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA
Catedra „Investiții și Piețe de Capital”

Rodica HÎNCU

Mariana BUNU

Daniela DASCALIUC

BAZELE ACTIVITĂȚII
INVESTIȚIONALE

(sinteze și aplicații)

Chișinău, 2010

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA
Catedra „Investiții și Piețe de Capital”

Rodica HÎNCU (coordonator)

Mariana BUNU

Daniela DASCALIUC

BAZELE ACTIVITĂȚII INVESTIȚIONALE

(sinteze și aplicații)

Editura ASEM
Chișinău, 2010

CZU 339.727.22(076.5)

H 63

Lucrarea metodico-didactică **Bazele activității investiționale (sinteze și aplicații)** a fost examinată și aprobată pentru publicare la ședința catedrei „Investiții și Piețe de Capital” din 23.03.2010 (Proces-verbal nr.18) și de către Comisia Metodică a Facultății „Finanțe”, a Academiei de Studii Economice din Moldova (Proces-verbal nr. 7 din 2 aprilie 2010).

Recenzent: Ana SUHOVICI – doctor în economie, conferențiar universitar, ASEM

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Hîncu, Rodica

Bazele activității investiționale : (sinteze și aplicații) / Rodica Hîncu (coord.), Mariana Bunu, Daniela Dascaluic ; Acad. de Studii Econ. din Moldova, Catedra „Investiții și Piețe de Capital”. – Ch.: ASEM, 2010. – 119 p.

Bibliogr. la sfârșitul temelor. – 60 ex.

ISBN 978-9975-75-501-6.

339.727.22(076.5)

H 63

© Autori:

Rodica HÎNCU – doctor habilitat, profesor universitar – tema 6 (în colaborare), tema 9 (în colaborare) și coordonator;

Mariana BUNU – doctor, conferențiar universitar – tema 2, 3, 5, 7, 6 (în colaborare);

Daniela DASCALIUC – doctor, lector superior – tema 1, 4, 8, 10, 9 (în colaborare).

ISBN 978-9975-75-501-6

© Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM

CUPRINS

Prefață	6
Tema 1. CONCEPȚII DE BAZĂ PRIVIND INVESTIȚIILE	8
1.1. Sinteza temei	8
1.2. Literatura recomandată	11
1.3. Sarcini pentru lucrul individual	12
Tema 2. CLIMATUL INVESTIȚIONAL	14
2.1. Sinteza temei	14
2.2. Literatura recomandată	19
2.3. Sarcini pentru lucrul individual	19
Tema 3. POLITICA INVESTIȚIONALĂ LA NIVEL MICRO- ȘI MACROECONOMIC	21
3.1. Sinteza temei	21
3.2. Literatura recomandată	24
3.3. Sarcini pentru lucrul individual	25
Tema 4. PROCESUL INVESTIȚIONAL	26
4.1. Sinteza temei	26
4.2. Literatura recomandată	29
4.3. Sarcini pentru lucrul individual	30
Tema 5. SURSE ȘI METODE DE FINANȚARE A INVESTIȚIILOR	31
5.1. Sinteza temei cu aplicații practice	31
• Sursele interne de finanțare a investițiilor	33
• Sursele externe de finanțare a investițiilor	33
• Metodele de finanțare a investițiilor	34
5.2. Literatură recomandată	43
5.3. Sarcini pentru lucrul individual	43

5.4. Aplicații pentru lucrul individual	44
5.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual	45
Tema 6. COSTUL CAPITALULUI INVESTIT	46
6.1. Sinteza temei cu aplicații practice	46
• Costul capitalului propriu	47
• Costul capitalului împrumutat	52
• Costul mediu ponderat al capitalului	56
• Costul marginal al capitalului	58
6.2. Literatura recomandată	61
6.3. Sarcini pentru lucrul individual	61
6.4. Aplicații pentru lucrul individual	61
6.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual	64
Tema 7. FLUXURILE DE NUMERAR AFERENTE PROCESULUI INVESTIȚIONAL	65
7.1. Sinteza temei cu aplicații practice	65
• Determinarea fluxurilor de numerar relevante	65
• Influența factorului timp asupra fluxurilor de numerar	66
• Actualizarea pe perioade diferite de un an	68
• Rata efectivă a dobânzii anuale	70
• Actualizarea anuităților	71
• Actualizarea fluxurilor de numerar cu valori variabile	73
7.2. Literatura recomandată	75
7.3. Sarcini pentru lucrul individual	75
7.4. Aplicații pentru lucrul individual	75
7.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual	78

Tema 8. EVALUAREA EFICIENȚEI ECONOMICE A INVESTIȚIILOR	79
8.1. Sinteza temei cu aplicații practice	79
• Indicatori statici de evaluare a eficienței economice a investițiilor	79
• Indicatori dinamici de evaluare a eficienței economice a investițiilor	86
8.2. Literatura recomandată	102
8.3. Sarcini pentru lucrul individual	102
8.4. Aplicații pentru lucrul individual	102
8.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual	105
Tema 9. RISCURI AFERENTE ACTIVITĂȚII INVESTIȚIONALE	106
9.1. Sinteza temei cu aplicații practice	106
9.2. Literatura recomandată	110
9.3. Sarcini pentru lucrul individual	111
9.4. Aplicații pentru lucrul individual	111
9.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual	112
Tema 10. INVESTIȚII FINANCIARE	113
10.1. Sinteza temei	113
10.2. Literatura recomandată	115
10.3. Sarcini pentru lucrul individual	115
Anexe	116

Prefață

Economia Republicii Moldova, la etapa actuală de dezvoltare, necesită volume semnificative de investiții eficient gestionate.

Formarea specialiștilor în acest domeniu reprezintă una din premisele atingerii acestui deziderat.

Lucrarea metodico-didactică – Bazele activității investiționale (sinteze și aplicații) – se adresează, unui cerc larg utilizatori, între care menționăm studenții și masteranzii în economie, management, specialiști și oameni de afaceri, dar este destinată, în primul rând, studenților anului II, specialitatea „Finanțe și bănci”, cărora încearcă să le ofere un suport sistematizat al informațiilor necesare și utile în inițierea și analiza activităților cu scop investițional.

Lucrarea realizează o sistematizare coerentă a elementelor de bază ale teoriei și practicii investiționale, și propune metode de analiză a investițiilor în baza practicilor internaționale din domeniul analizei investiționale, luând în considerare particularitățile naționale conform normelor legale din domeniul investițiilor.

În ideea susținerii demersului teoretico-metodologic, au fost puse la dispoziția utilizatorilor aplicații practice rezolvate, avându-se în vedere necesitățile practice de înțelegere a mecanismelor prin care se fundamentează activitatea investițională a întreprinderii. Iar în scopul dobândirii abilității de gândire analitică, au fost propuse aplicații practice și sarcini pentru lucru individual, axat pe integrarea cunoștințelor obținute în rezolvarea acestora.

În vederea realizării reușite a sarcinilor și aplicațiilor propuse pentru lucrul individual, în această lucrare, se oferă o scurtă sinteză a tuturor temelor prevăzute conform curriculumului cursului, precum și literatura de specialitate, sursele electronice recomandate, care urmează a fi consultate în scopul consolidării cunoștințelor.

Răspunsurile la sarcinile și aplicațiile propuse pentru lucrul individual trebuie să se reflecte într-un caiet special, denumit *Lucrare individuală a studentului... la disciplina „Bazele activității investiționale”*, iar calitatea îndeplinirii acestuia se va lua în considerare la evaluarea reușitei curente la disciplina respectivă.

În această lucrare metodico-didactică, pentru prima dată, s-a încercat o unificare a tuturor indicatorilor economico-financiari utilizați în corespundere cu practicile internaționale general acceptate.

Dezvoltările teoretice recente reflectate în literatura de specialitate străină și autohtonă, precum și metodologiile organismelor internaționale specializate au constituit baza metodologică a lucrării. Suportul informațional la elaborarea conținutului lucrării a fost asigurat de actele legislative adoptate de autoritățile publice din Republica Moldova, datele statistice ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, ale Băncii Naționale a Republicii Moldova, ale Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare, ale Organizației Republicii Moldova de Promovare a Investițiilor și a Exporturilor.

Această lucrare metodico-didactică a fost realizată în conformitate cu curriculumul cursului „Bazele activității investiționale”, elaborat de cadrele didactice ale Catedrei „Investiții și Piețe de Capital” a Facultății „Finanțe” a Academiei de Studii Economice din Moldova.

Lucrarea metodico-didactică – Bazele activității investiționale (sinteze și aplicații) – va permite, într-o mare măsură, depășirea deficitului de materiale didactice și aplicative la predarea disciplinelor din domeniul investițiilor, existent în prezent în instituțiile superioare de învățământ din Republica Moldova.

Vom fi receptivi la observațiile și sugestiile cititorilor, care ar contribui la creșterea nivelului calitativ al acestei lucrări în perspectiva reeditării.

Tema 1. CONCEPȚII DE BAZĂ PRIVIND INVESTIȚIILE

1.1. Sinteza temei

1.2. Literatura recomandată

1.3. Sarcini pentru lucrul individual

1.1. Sinteza temei

Indiferent de orânduirea socială, de regimul politic, investițiile au constituit și constituie un factor hotărâtor în dezvoltarea economico-socială, prin volumul, structura și prin calitatea lor.

Investițiile constituie un mijloc important în creșterea și perfecționarea capitalului, care, împreună cu alte resurse naturale, conturează și prefigurează specificul structural al unei economii.

În literatura de specialitate, se întâlnește o diversitate de opinii privind conceptul de investiții.

În opinia lui Pierre Masse, investiția reprezintă *„schimbarea unei satisfacții imediate și sigure, la care se renunță, în schimbul unei speranțe viitoare ce s-ar obține și al cărei suport sunt tocmai bunurile investite”*.

Conform dicționarului de economie politică, investiția este definită ca *„totalitatea cheltuielilor prin care se creează, se achiziționează noi fonduri fixe productive sau neproductive, se perfecționează sau se reconstruiesc fondurile fixe existente”*.

Investițiile sunt reprezentate de totalitatea mijloacelor (materiale, naturale, financiare, tehnice, umane etc.) alocate pe o perioadă determinată de timp, însoțite de o transformare și acumulare a capitalului, în vederea asigurării obținerii în viitor a efectelor scontate.

Indiferent de modul de abordare a conceptului de investiții, acesta presupune anumite trăsături comune ce prezintă interes:

- a) investiția prezumă o plasare de fonduri bănești, cu scopul de a crea un spor de avuție, atât la nivelul individului, cât și al firmelor și al societăților în general;

- b) investițiile constituie o cheltuială efectuată în prezent, cu caracter cert, în scopul obținerii unor efecte viitoare, adesea incerte, ceea ce creează și un risc;
- c) investițiile sunt strâns legate de funcționarea normală a întregului sistem economic pentru a putea produce, în timp, o acumulare viitoare de capital fix.

În teoria economică, sunt folosite diverse criterii de clasificare a investițiilor, precum: *din punct de vedere al naturii, obiectului, scopului, formei de proprietate, structurii tehnologice, destinației, sursei de finanțare, gradului de risc etc.*

Investițiile, prin cele două forme pe care le pot avea, respectiv *investiții financiare*, care reprezintă orice plasament de capital cu scopul de a obține un anumit profit și *investiții de capital*, care se referă la modernizări, achiziții de active fixe, la dezvoltarea și la re tehnologizarea celor existente, *reprezintă suportul material al creșterii economice.*

În circuitul economic, investițiile acționează concomitent și asupra cererii, în raport cu sectoarele furnizoare de resurse și asupra ofertei de bunuri și servicii pentru sectoarele consumatoare.

Legătura dintre investiție și creșterea economică are dublu sens: în primul rând, investițiile duc la creșterea economică prin *volumul* lor, iar, în al doilea rând, *calitatea* investițiilor realizate influențează creșterea economică. În cadrul economiei naționale, investițiile constituie elementul fundamental care dezvoltă orice activitate umană sub două aspecte:

- Sunt generatoare de bunuri și servicii prin sporirea ofertei și capacității productive, ceea ce conduce la obținerea unor venituri suplimentare;
- Contribuie la creșterea de bunuri și servicii, care determină o dezvoltare a veniturilor tuturor agenților economici.

Spre deosebire de alte tipuri de eforturi depuse într-o activitate economică, investițiile prezintă unele *caracteristici* importante:

- *Au un caracter novator*, deoarece prin ele se asigură promovarea progresului tehnic și introducerea celor mai perfecționate soluții tehnice, constructive și manageriale.
- *Reprezintă cheltuieli certe*, în timp ce viitorul prezintă mai multe elemente de incertitudine datorită eșalonării în timp a efectelor pozitive așteptate, care, nu întotdeauna, au un caracter de certitudine din cauza produselor realizate, a achiziționării materiilor prime, a prețului de vânzare, a preferinței consumatorilor etc.
- *Reprezintă economii la fondul de consum*, cheltuielile făcute de către agentul economic trebuie să genereze, în viitor, un efect care să compenseze atât o economie la fondul de consum, cât și un profit. Aceasta presupune că fiecare proiect de investiții trebuie bine fundamentat pe baza unor calcule complete de eficiență economică.
- *Se realizează într-o perioadă de timp relativ scurtă*, iar efectele se obțin pe o perioadă mai mare de timp.

Un rol deosebit de important revin investițiilor în promovarea procesului tehnologic și de inovare. Proiectele de investiții reprezintă canalul și mijlocul principal de valorificare a soluțiilor noi tehnice, tehnologice, de construcții și instalații elaborate de cercetarea științifică, de introducere a progresului tehnologic în domeniul organizării și managementului, informaticii, în sfera producției și serviciilor, învățământului, sănătății.

În plan social, investițiile joacă un rol compensator în ocuparea forței de muncă, realizarea de proiecte și programe de investiții finalizându-se cu creșterea de noi locuri de muncă și creșterea numărului de personal ocupat în economie. Locul și rolul investițiilor în circuitul economic se explică prin procesele de antrenare și multiplicare pe care le determină orice proiect realizat într-un sector sau altul de activitate. Realizarea unui

anumit proiect de investiții în sfera producției de bunuri și servicii conduce la crearea bazei de sporire a capacității de producție la diversificarea produselor, lansarea pe piață de noi produse și servicii etc.

Prin investiții se asigură legătura dintre generațiile societății, atât prin capacitățile și capitalul fix, cât și prin locurile de muncă create pentru tineri. Ele constituie pârgă de înfăptuire a programelor de dezvoltare economico-socială, a politicii de reforme și restructurare a economiei de construcție de locuințe sociale, de școli și instituții de învățământ, de ocrotire a sănătății.

În plan microeconomic, investițiile stau la baza dezvoltării activităților agenților economici, a adaptării firmelor la piață, consolidării pozițiilor pe piețe, sporirii capacității lor de competitivitate în raport cu alți agenți economici. Investițiile, deci se utilizează de către firme pentru a face față provocării mediului, evoluției tehnologice, pentru a integra progresul în funcționarea lor, valorificarea diferitelor oportunități de afaceri rentabile în condițiile unui risc mai mic.

Viitoarele prevederi în domeniul investițiilor vor asigura un echilibru economic, vor impulsiona trecerea la economia de piață, urmând să contribuie la dezvoltarea și restructurarea economiei naționale.

1.2. Literatura recomandată:

1. Legea Republicii Moldova cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 64-66 din 23.04.2004.
2. Strategia Republicii Moldova de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015, // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.181-183 din 24.11.2006.
3. Planul Național de Dezvoltare pentru anii 2008-2011 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.18-20(57) din 29.01.2008.

4. Caraganciu A., Domentii O., Ciobu S. *Bazele activității investiționale*. Chișinău: ASEM, 2004. p. 8-23.
5. Хынку Р., Сухович А., Лукьян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с. 8-18.

1.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. *Formulați definiția investiției conform legislației în vigoare.*
2. *Numiți formele de investire în Republica Moldova în conformitate cu Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător.*
3. *Găsiți patru caracteristici distincte pentru investițiile financiare și cele reale.*
4. *Prin ce se manifestă rolul investițiilor la nivel microeconomic?*
5. *Care sunt caracteristicile distincte ale investițiilor capitale?*
6. *Argumentați legătura dintre investițiile la nivel microeconomic și macroeconomic?*
7. *Scrieți un eseu referitor la rolul investițiilor în dezvoltarea potențialului economic al Republicii Moldova.*
8. *Elaborați un eseu referitor la rolul investițiilor în asigurarea creșterii economice.*
9. *Scrieți un eseu privitor la rolul investițiilor în dezvoltarea infrastructurii Republicii Moldova.*
10. *Întocmiți un eseu referitor la rolul investițiilor în asigurarea bunăstării populației.*
11. *În baza datelor furnizate de Biroul Național de Statistică (www.staistica.md), analizați și construiți grafice privitoare la:*
  - *dinamica principalilor indicatori ai activității investiționale aferente ultimilor trei ani;*

- *dinamica investițiilor în lucrările de construcție-montaj pentru ultimii trei ani;*
- *structura investițiilor pe forme de proprietate pentru ultimii trei ani.*

12. *În baza datelor prezentate în rapoartele anuale ale Băncii Naționale a Moldovei (www.bnm.org), determinați dinamica, volumul și structura investițiilor străine în Republica Moldova pentru ultimii trei ani și comentați rezultatele obținute.*

Tema 2. CLIMATUL INVESTIȚIONAL

2.1. Sinteza temei

2.2. Literatura recomandată

2.3. Sarcini pentru lucrul individual

2.1. Sinteza temei

Climatul investițional al unei țări este determinat de valorile unui șir de parametri economici, politici, de drept, sociali, dar și geografici, demografici etc., ce determină condițiile în care se desfășoară procesul investițional și ce pot interveni în modificarea comportamentului investițional al agenților economici. Climatul investițional reflectă *atractivitatea investițională* a unei țări (ramuri, zone, regiuni), precum și *imaginea țării* pe plan internațional. Imaginea investițională a țării se formează în consecința influenței unor procese și fenomene reale ce se desfășoară în domeniul investițional al statului respectiv.

Climatul investițional este tratat ca un complex de parametri care caracterizează *potențialul* țării de asimilare a investițiilor, precum și *riscul* investițional aferent regiunii sau domeniului în care urmează a fi realizată investiția. Aceste componente ale climatului investițional se recomandă a fi analizate simultan.

Pentru a sistematiza factorii determinanți ai climatului investițional, sunt prezentate câteva tratări ale criteriilor de clasificare a acestora, întâlnite în literatura de specialitate.

1. Conform nivelului de manifestare, se deosebesc:

❖ factori la nivelul macroeconomic:

- *factorii stabilității economice* (situația bugetară, starea balanței de plăți, a datoriei publice, inclusiv a celei externe);
- *factorii de evaluare redați prin prețuri* (inflația, dobânda, cursul valutar);
- *factorii politici și sociali* (stabilitatea politică,

nivelul corupției și al criminalității, nivelul de previziune a situației politice, șomajul, calitatea vieții);

- *factorii de natură fiscală* (calitatea sistemului fiscal, politica și presiunea fiscală),
- *factorii determinați de calitatea infrastructurii de piață* (nivelul de dezvoltare a sistemului bancar și a altor instituții financiare, funcționarea instituțiilor pieței valorilor mobiliare);
- *factorii ce caracterizează cadrul legislativ* (calitatea cadrului legislativ, nivelul de previziune a modificărilor cadrului juridic, stabilitatea legislației).

❖ **factori la nivel microeconomic:**

- *factorii psihologici* (cultura investițională; preferințele individuale ale investitorilor în materie de plasament, bazate pe cunoașterea anumitor domenii de activitate, pe existența oportunităților de investiții; aversiunea față de risc a investitorilor);
- *factorii economici și financiari* (situația financiară a întreprinderii, rentabilitatea unității economice, mobilitatea întreprinderii, rentabilitățile scontate ale investițiilor reale, existența surselor de finanțare a investițiilor, accesibilitatea la surse externe de finanțare, posibilitatea de dezinvestire);
- *factorii ce determină conjunctura pieței* (consumatorii, furnizorii, concurenții, amplasarea afacerii etc.);
- *factorii administrativi* (calitatea managementului și a echipei de conducere: capacitatea de a organiza afaceri, de a evalua perspectivele investiționale, existența experienței).

2. După natura acestora, pot fi identificați:

- ❖ *factorii de natură economică*: politica macroeconomică; strategia comercială; nivelul și modul de implicare a statului; modul de formare a prețurilor; prioritățile în investiții;
- ❖ *factorii de natură politică*: factorii situației politice interne (structura socială, cadrul instituțional, mecanismele de control); factorii situației politice externe (instabilitatea politicii regionale, importanța geopolitică, apartenența la o grupare politică, instabilitatea economică regională);
- ❖ *factorii de natură socială* (nivelul de trai al populației, gradul de școlarizare, calitatea asistenței sociale și medicale etc.).

3. Conform relației risc-rentabilitate:

- ❖ *factorii care determină potențialul țării de asimilare a investițiilor*: resursele materiale, potențialul productiv al țării, infrastructura, calitatea forței de muncă, calitatea cadrului instituțional etc.;
- ❖ *factorii care caracterizează riscul investițional*: politici, economici, sociali, criminogeni, ecologici, financiari, legislativi etc.

4. După posibilitatea influențării de către societate, sunt:

- ❖ *factorii obiectivi*, care se referă la condițiile naturale și climaterice, asigurarea cu resurse naturale energetice, poziționarea geografică, situația demografică, statele vecine etc.;
- ❖ *factorii subiectivi*, care pot fi gestionați de către factorul uman.

Calitatea mediului investițional se exprimă, din punct de vedere calitativ, sub formă de indice care arată corelația dintre performanțele economice și riscul investițional. Aprecierea climatului investițional al unei țări, pe plan mondial, este efectuată

de companiile și firmele de consultanță specializate, cele mai importante fiind:

- Instituțiile bancare americane: *Security Bank, Credit Lyonnais, Citibank, Bank of America.*
- Agențiile de evaluare: *Euromoney, Standard&Poor's Ratings Group, Moody's Investors Service, Fitch-IBCA, Coface etc.*
- Companiile de evaluare: *Business Environmental, Risk Information, The Economist Intelligence Unit (EIU), P.R.S. Group, Forbes.*

În scopul aprecierii atractivității investiționale (a climatului investițional) a unei țări, investitorii apelează, cel mai frecvent, la ratingurile investiționale prezentate de către aceste instituții specializate.

Evaluările privind climatul investițional reprezintă o clasificare a acestuia, cuprinsă între un nivel favorabil până la unul riscant. Poziția superioară ocupată în acest clasament conferă încredere investitorilor și îi încurajează să investească în țara respectivă. O poziție ce indică un climat investițional riscant are o acțiune inversă, ce ar diminua interesul investitorilor autohtoni și străini de a iniția activități investiționale.

Pentru Republica Moldova, evaluarea și ameliorarea continuă a climatului investițional dispun de valențe deosebite asupra volumului de investiții atras în dezvoltarea economiei naționale. Un instrument eficient în analiza climatului investițional, în Republica Moldova, constă în analiza SWOT, prezentată în tabelul 2.1.

Tabelul 2.1.

Analiza SWOT în domeniul atragerii investițiilor în Republica Moldova

Părți forte:	Oportunități:
▪ Amplasarea geografică avantajoasă a țării. ▪ Statut de țară vecină cu UE	▪ Politica statului orientată spre integrarea europeană ▪ Deetatizarea patrimoniului public prin diverse forme, inclusiv în baza parteneriatului public-privat

▪ Condițiile climaterice favorabile pentru dezvoltarea mai multor tipuri de produse și servicii ▪ Stabilitate macroeconomică ▪ Factorii de producere relativ ieftini în comparație cu alte țări din regiune ▪ Existența potențialului de cercetare-dezvoltare ▪ Sistem bancar dezvoltat ▪ Existența acordurilor de liber schimb cu statele CSI și statele Europei de S-E ▪ Existența acordurilor bilaterale privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor	▪ Piața de capital în dezvoltare ▪ Existența stimulentei pentru investitori ▪ Existența unui regim stimulator pentru dezvoltarea sferei de cercetare-dezvoltare ▪ Existența activelor decapitalizate cu potențial de dezvoltare, inclusiv în infrastructură ▪ Premisele pentru apariția noilor instituții și instrumente financiare
Părți vulnerabile:	Constrângeri:
▪ Insuficiența resurselor materiale, inclusiv a celor naturale ▪ Influența considerabilă a factorilor externi asupra economiei naționale ▪ Dependența mare de importul de resurse energetice ▪ Creșterea deficitului de forță de muncă calificată ▪ Acces limitat la sursele de finanțare internă a investițiilor ▪ Nivelul insuficient de dezvoltare a pieței financiare (asigurările, piața valorilor mobiliare) ▪ Prezența disproporțiilor regionale majore	▪ Dimensiunile mici ale economiei (capacități productive mici, resurse umane și naturale limitate), care nu permit desfășurarea unor proiecte investiționale de amploare; ▪ Țările vecine care economic sunt mai puternice și mai atractive pentru investitorii internaționali ▪ Prezența impedimentelor de ordin administrativ în atragerea investițiilor ▪ Competiția regională sporită în domeniul atragerii investițiilor ▪ Posibilitățile reduse ale statului în domeniul finanțării investițiilor în infrastructură

Sursa: elaborată de autor în baza „Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015”

2.2. Literatura recomandată

1. Legea Republicii Moldova cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 64-66 din 23.04.2004
2. Strategia Republicii Moldova de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 181-183 din 24.11.2006
3. Planul Național de dezvoltare pentru anii 2008-2011 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 18-20(57) din 29.01.2008.
4. Caraganciu A., Domenti O., Ciobu S. *Bazele activității investiționale*. Chișinău: ASEM, 2004. p. 265-281.
5. Cistelean L. M. *Economia, eficiența și finanțarea investițiilor*. București: Ed. Economică, 2002. p. 38-55.
6. Vasilescu I., Românu I., Cicea C. *Investiții*. București: Ed. Economică, 2000. p. 27-36.
7. Хынку Р., Сухович А., Лукиян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с. 27-45.

2.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. *Argumentați relația dintre conceptele: climat investițional – imagine investițională.*
2. *Caracterizați cele două componente de bază ale climatului investițional.*
3. *Argumentați necesitatea studiilor de evaluare a climatului investițional.*
4. *Descrieți factorii economici/politici/sociali ce caracterizează climatul investițional din Republica Moldova.*
5. *Numiți instituțiile specializate în evaluarea climatului investițional a statelor, la nivel internațional, cu prezentarea indicelui de evaluare elaborat de către*

- acestea (de ex., indicele atractivității investiționale a țării, publicat de revista Forbes).*
- 6. În baza indicelui de evaluare a climatului investițional, prezentați poziționarea Republicii Moldova în clasament și comentați situația.*
  - 7. În baza datelor oferite de către agențiile specializate, comentați evoluția, în ultimii 3 ani, a evaluărilor climatului investițional al Republicii Moldova.*
  - 8. Prezentați oportunitățile pentru investiții în Republica Moldova pentru un sector sau ramură a economiei naționale.*
  - 9. Prezentați constrângerile din domeniul investițiilor în Republica Moldova pentru un sector sau ramură a economiei naționale.*
  - 10. Efectuați un studiu comparativ (pe baza analizei SWOT) privind climatul investițional al Republicii Moldova și al României (sau al altui stat).*

Tema 3. POLITICA INVESTIȚIONALĂ LA NIVEL MICRO- ȘI MARCOECONOMIC

3.1. Sinteza temei

3.2. Literatura recomandată

3.3. Sarcini pentru lucrul individual

3.1. Sinteza temei

Politica de investiții constituie ansamblul de reguli, măsuri, metode, mijloace și experimente utilizate în vederea realizării scopurilor și obiectivelor investiționale.

Politica de investiții are valențe macro și microeconomice și se integrează ca o componentă majoră în politica generală economico-socială.

Politica de investiții *la nivel microeconomic* integrează alocarea optimă a resurselor cu generarea optimă a resurselor, într-o anumită perspectivă, în ideea amplificării potențialului și performanțelor întreprinderii.

În cadrul politicii investiționale a firmei, strategia investițională deține un loc primordial. **Strategia investițională** reprezintă totalitatea informațiilor cu caracter tehnic, economic, tehnico-economic etc., prin care se stabilesc – pe bază de studii și analize – acțiunile ce urmează a fi întreprinse pentru atingerea obiectivelor investiționale. Strategia investițională stabilește modalitățile de deținere, alocare și de valorificare a resurselor administrate de întreprindere, care prezintă influență asupra profitabilității întreprinderii.

Diversitatea de forme ale strategiei investiționale, sub aspect tipologic, include:

- strategia de redresare, care survine atunci când cererea de produse sau servicii este în scădere și presupune restructurarea și modernizarea utilajelor;

- strategia de consolidare, care se impune în cazul intensificării concurenței pe piața produselor firmei și presupune, după caz, acțiuni pentru menținerea pe segmentul de piață, adaptarea dinamică la cerințele pieței și, desigur, investiții adecvate;
- strategia de dezvoltare, care se impune atunci când se optează pentru schimbarea structurii de producție, extinderea sau dobândirea unor noi segmente de piață.

La nivel *macroeconomic*, politica de investiții se corelează cu orientările economice și sociale stabilite de factorii de decizie cum sunt: Guvernul, Parlamentul, ministerele ș.a.

Politica investițională a statului este definită ca un sistem de repere și măsuri economico-organizatorice, elaborate și realizate de organele administrării publice în colaborare cu structurile comerciale și noncomerciale orientate spre creșterea investițiilor (fără a cauza diminuarea nivelului de trai al populației) și utilizarea lor rentabilă în scopul asigurării dezvoltării social-economice stabile a societății, încadrării eficiente a populației în câmpul muncii, asigurării competitivității economiei naționale și sporirii atractivității investiționale a acesteia.

Politica investițională promovată de stat prezintă o influență semnificativă asupra performanțelor economice ale economiei naționale. Actualmente, majoritatea țărilor dezvoltate, precum și țările emergente promovează o politică investițională orientată spre cunoaștere și inovare, care are ca obiectiv asigurarea creșterii economice pe calea social-inovațională.

Documentele principale, care, în mod expres, stabilesc politica Guvernului Republicii Moldova, în domeniul investițiilor, sunt:

- Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015;
- Planul Național de Dezvoltare 2008-2011;

- Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2009-2013;
- prevederi din alte strategii sectoriale, cum ar fi Strategia de dezvoltare a industriei etc.

Pentru derularea eficientă a procesului investițional, este necesară asigurarea unui cadru legislativ și normativ adecvat. În acest context, fiecare stat elaborează un șir de legi și acte normative, care reglementează activitatea investițională.

În Republica Moldova, una din cele mai importante pârghii de influență asupra creșterii volumului de investiții în țară constă în *cadrul legal* orientat spre încurajarea activității de antreprenariat și de investiții, atât pentru agenții economici străini, cât și pentru cei autohtoni. În Constituție, Codul Fiscal și Codul Civil, Codul Vamal etc., sunt stipulate principiile generale foarte importante de realizare a activității de antreprenariat. Legea Republicii Moldova nr.81-XV din 18 martie 2004 „Cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător” este legea de bază care reglementează activitatea de investiții în Republica Moldova. Dacă, în momentul luării deciziei de investiții, investitorul se bazează pe această lege, atunci desfășurarea activității de investiții a acestuia va cădea și sub incidența altor legi, precum: Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi, Legea cu privire la zonele economice libere, Lege privind societățile cu răspundere limitată, Legea privind societățile pe acțiuni, Legea cu privire la leasing etc. De asemenea, în prezent, Republica Moldova este parte la 36 de acorduri bilaterale privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor.

Cadrul instituțional privind activitatea de investiții în Republica Moldova este reprezentat de Ministerul Economiei al Republicii Moldova, Organizația de promovare a investițiilor și a exporturilor din Moldova (MIEPO), ca instituție subordonată a ME, Asociația investitorilor străini și alte instituții guvernamentale și nonguvernamentale.

3.2. Literatura recomandată

1. Constituția Republicii Moldova, aprobată la 29.07.1994 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.1 din 1994.
2. Legea Republicii Moldova. Codul Fiscal nr. 1163-XIII din 24.04.97 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. nr. 62 din 1997.
3. Legea Republicii Moldova. Codul Vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20.07. 2000 // Monitor Oficial al Republicii Moldova. nr. 160-162 din 2000.
4. Legea Republicii Moldova cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 64-66 din 23.04.2004.
5. Legea Republicii Moldova cu privire la zonele economice libere nr. 440-XV din 27.07.2001 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.108 din 21.09.2000.
6. Strategia Republicii Moldova de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.181-183 din 24 noiembrie 2006.
7. Strategia de dezvoltare a industriei pe perioada până în anul 2015 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 164-167 din 20 octombrie 2006.
8. Strategia de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2006-2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 83-86 din 02 iunie 2006.
9. Planul Național de dezvoltare pentru anii 2008-2011 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 18-20(57) din 29.01.2008.
10. Caraganciu A., Domentii O., Ciobu S. *Bazele activității investiționale*. Chișinău: ASEM, 2004. p. 265-281.
11. Cistelean L. M. *Economia, eficiența și finanțarea investițiilor*. București: Ed. Economică, 2002. p. 38-55.
12. Vasilescu I., Românu I., Cicea C. *Investiții*. București: Ed. Economică, 2000. p. 27-36.

13. Хынку Р., Сухович А., Лукиян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с. 27-45.

3.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. *Specificați obiectivele politicii investiționale a întreprinderii și argumentați necesitatea acesteia.*
2. *Identificați instrumentele de realizare a politicii investiționale a statului și explicați modul de acțiune a acestora asupra activității investiționale.*
3. *În baza strategiilor de dezvoltare a Republicii Moldova, identificați prioritățile politicii statului în domeniul atragerii investițiilor și dezvoltării mediului de afaceri.*
4. *Numiți garanțiile acordate investitorilor prin Legea Republicii Moldova cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător.*
5. *Elaborați lista actelor normative de reglementare a activității investiționale din Republica Moldova.*
6. *Prezentați facilitățile pentru investiții, stipulate în actele de reglementare a activității investiționale din Republica Moldova.*
7. *Descrieți obiectivele și numiți direcțiile principale ale politicii investiționale a statului în baza Strategiei Republicii Moldova de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006 – 2015.*
8. *Din informațiile prezentate pe site-urile oficiale ale Ministerului Economiei al Republicii Moldova, MIEPO, AIS, identificați obiectivele fiecărei instituții în domeniul asigurării și susținerii activității de investiții în Republica Moldova.*

Tema 4. PROCESUL INVESTIȚIONAL

4.1. Sinteza temei

4.2. Literatura recomandată

4.3. Sarcini pentru lucrul individual

4.1. Sinteza temei

Procesul investițional reprezintă o consecutivitate de etape, acțiuni și operațiuni de desfășurare a activității investiționale.

Orice proces investițional se desfășoară, mai ales, pe fiecare obiectiv, în mod distinct, deoarece fiecare asemenea obiectiv necesită desfășurarea procesului investițional, executarea unor operații bine determinate, cu parametri ce nu pot fi modificați și depinde de obiectul investirii.

Pentru ca procesul investițional să se deruleze într-un mod adecvat, este necesară crearea anumitor condiții economice, politice, sociale, financiare și de altă natură prielnice activității investiționale atât la nivel microeconomic, cât și la nivel macroeconomic. Procesul investițional este definit prin elementele sale: subiect, obiect, mecanism de realizare și mediu investițional.

Subiecții procesului investițional pot fi clasificați după următoarele criterii: forma organizatorico-juridică; destinația activității de bază; forma de proprietate a capitalului investit; mentalitatea comportamentului investițional; apartenența rezidențială, scopul investirii.

Subiecți ai procesului investițional pot fi: investitorii și beneficiarii, intermediarii, băncile, instituțiile de proiectare, organele supravegherii de stat, experții, companiile de asigurare, decidenții, furnizorii etc.

Orice proiect de investiții constă în anumite mărimi constante, care sunt stabilite prin diferite metode de calcul, utilizate de către specialiști și care sunt strict necesare elaborării unui proiect,

indiferent de mărimea sa. Toți acești parametri (volumul capitalului investit, durata de execuție a investiției și eșalonarea cheltuielilor în timp, durata de viață a obiectivului de investiție, fluxurile de numerar aferente proiectului investițional, valoarea reziduală și valoarea de recuperare) sunt strâns corelați între ei, alcătuind un sistem unitar, care exprimă o valoare, un capital necesar transformării diverselor resurse de produse finite sau servicii.

Procesul investițional se realizează în conformitate cu anumite etape de realizare, după cum urmează:

Etapa preinvestițională, care presupune că, pentru ca un proiect investițional să fie acceptat și pus în funcțiune, este necesară parcurgerea anumitor pași, ce ar permite luarea deciziei referitoare la un proiect. La această etapă, se efectuează următoarele activități:

- analiza potențialului de resurse naturale;
- analiza cererii și ofertei;
- legătura cu alte ramuri;
- analiza posibilităților de diversificare;
- climatul investițional;
- politica investițională;
- costul factorilor de producție;
- studiul piețelor externe.

Analiza posibilităților comportă un caracter general și se bazează mai mult pe date evazive, dar nu pe cele reale și exacte. În funcție de condițiile analizate, poate fi înfăptuită analiza posibilităților generale, ce presupune efectuarea unor cercetări în direcția regională, sectorială sau a resurselor. De asemenea, poate fi executată și analiza posibilităților proiectelor concrete, care se înfăptuiește în corespundere cu descoperirile inițiale a posibilităților de investire în țară.

Etapa investițională, pentru un proiect, diferă în funcție de mărimea lui. Înfăptuirea unei investiții poate fi divizată în următoarele subetape:

- negocierile și încheierea contractelor, care necesită evidența contului de obligațiuni juridice și financiare;
- elaborarea documentației tehnice și de proiect prin întocmirea graficului de lucru, alegerea locului de amplasare, elaborarea unui plan amănunțit de exploatare și alegerea tehnologiilor și utilajelor;
- etapa construcției, care include amenajarea spațiului și construcția nemijlocită a obiectului;
- pregătirea cadrelor, care coincide cu etapa construcției și are ca obiectiv creșterea rentabilității și profitabilității activității;
- darea în exploatare, etapa constând în asumarea obligațiunilor, stabilirea graficelor stricte și executarea la timp a lucrărilor.

Etapa de exploatare sau *etapa postinvestițională*, ține de două aspecte, și anume: de perspectiva de lungă durată și perspectiva de scurtă durată. Perspectiva de scurtă durată presupune începutul unui ciclu de producție, care va permite depistarea problemelor și erorilor apărute în faza precedentă. Aceste probleme trebuie soluționate în perioade foarte scurte de timp. Perspectiva de lungă durată, evidențiază doi factori: costul de producție și venitul din vânzări.

Trebuie menționat faptul că acestor etape de realizare a procesului investițional le revin și anumite grupe de riscuri. Pe parcursul realizării proiectului, apar unele cauze sau factori de risc inerenți proiectelor de investiții ce pot influența rezultatele economice, cum ar fi:

- creșterea prețurilor la materii prime, materiale și energie, la resursele de muncă și financiare peste nivelurile așteptate;
- modificarea prețurilor echipamentelor care se vând pe piața externă sau pe cea internă;
- schimbarea condițiilor în ceea ce privește parametrii proiectați, în analiza economică și financiară, inclusiv

prelungirea duratei de realizare a obiectivului sau de atingere a parametrilor proiectați;

- erorile de estimare a profiturilor, costurilor și veniturilor, depășirea volumului de investiții prevăzut inițial;
- evoluția tehnologiilor, progresul tehnic și economic.

Realizarea procesului investițional se bazează pe documentațiile elaborate în cadrul *studiului de fezabilitate*. Pregătirea studiului de fezabilitate, care constituie un element esențial al etapei preventive de investire, trebuie să aibă în vedere anumite aspecte de bază ce țin de realizarea proiectului, efectuând o analiză detaliată a tuturor alternativelor de investire.

Pentru ca studiul de fezabilitate să aibă un aspect calitativ, este necesară analiza următoarelor acțiuni de bază:

- motivația și istoria proiectului;
- analiza generală a pieței și a concepției de marketing;
- materia primă și livrările;
- amplasarea în spațiu și mediul înconjurător;
- proiectarea și tehnologia;
- organizarea activității;
- resursele umane;
- schema implementării proiectului;
- analiza financiară și evaluarea investițiilor.

În practică, studiul de fezabilitate este un instrument de fundamentare a deciziei de îmbunătățire a situației tehnice și economice a agentului economic, luând în considerare implicațiile generate de această acțiune, precum și cadrul general în care ea se va desfășura.

4.2. Literatura recomandată

1. Caraganciu A., Domenti O., Ciobu S. *Bazele activității investiționale*. Chișinău: ASEM, 2004. p.28-57.
2. Cistelean L. M. *Economia, eficiența și finanțarea investițiilor*. București: Ed. Economică, 2002. p. 101-120.

3. Huru D. *Investițiile: capital & dezvoltare*. București: Editura Economică, 2007. – 199 p.
4. Vasilescu I., Românu I., Cicea C. *Investiții*. București: Ed. Economică, 2000. p. 49-69.
5. Хынку Р., Сухович А., Лукиян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с.51-64.

4.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. *Identificați condițiile de bază necesare derulării eficiente a procesului investițional.*
2. *Caracterizații subiecții procesului investițional în funcție de rolul pe care îl joacă în cadrul derulării procesului investițional.*
3. *Identificați principale activități ce trebuie întreprinse în cadrul etapei preinvestiționale a procesului investițional.*
4. *Descrieți în ce constă etapa investițională a procesului investițional.*
5. *Numiți caracteristicile principale ale etapei postinvestiționale a procesului investițional.*
6. *Explicați prin ce se deosebește studiul de fezabilitate de etapa preinvestițională?*
7. *Numiți principalele activități ce trebuie întreprinse în cadrul studiului de fezabilitate.*
8. *Descrieți structura studiului de fezabilitate conform metodologiei propuse de Grupul Băncii Mondiale sau de Organizația Națiunilor Unite.*
9. *Enumerati factorii de influență asupra procesului investițional din Republica Moldova.*

Tema 5. SURSE ȘI METODE DE FINANȚARE A INVESTIȚIILOR

5.1. Sinteza temei cu aplicații practice

- Surse interne de finanțare a investițiilor
- Surse externe de finanțare a investițiilor
- Metode de finanțare a investițiilor

5.2. Literatura recomandată

5.3. Sarcini pentru lucrul individual

5.4. Aplicații pentru lucrul individual

5.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

5.1. Sinteza temei cu aplicații practice

Finanțarea investițiilor reprezintă una din cele mai importante etape ale procesului investițional materializată prin stabilirea surselor de finanțare, a raportului dintre finanțarea internă și cea externă, a combinației de surse care minimizează costul finanțării și asigură o rentabilitate cât mai mare a investițiilor.

Adoptarea deciziei de investiții are la bază fundamentarea deciziilor de procurare a resurselor financiare necesare, care pot proveni din mai multe surse, ce pot fi identificate din perspectiva diferitelor categorii, conform mai multor criterii de clasificare:

1. Din punct de vedere al surselor financiare de formare sau după *modul de procurare* a acestora, investițiile pot fi realizate:
  - prin surse din fonduri proprii (surse din interiorul și din exteriorul economiei agentului economic);
  - din surse obținute prin angajamente la termen (împrumutate).
2. După *apartenența resurselor de finanțare*, se disting finanțări ale investițiilor din:

- surse interne proprii, ce includ profitul reinvestit, rezervele, veniturile din dezinvestire sau reevaluarea de active etc.;
- surse externe proprii, atrase prin creare și creștere de capital, subvenții etc.;
- surse externe împrumutate, ce includ creditele bancare, împrumuturile prin emisiuni de obligațiuni etc.

3. Din punct de vedere al *provenienței*, pot fi identificate:

- surse private de finanțare a investițiilor, provenite din:
  - surse proprii disponibile: profitul net destinat reinvestirii, uzura și amortizarea acumulată, surplusul de active imobilizate etc.;
  - surse proprii atrase, obținute în urma emisiunii și vânzării acțiunilor proprii, precum și finanțările cu destinație specială etc.;
  - sursele împrumutate sub formă de credite bancare, împrumuturi comerciale;
  - surse alternative de finanțare (factoring, leasing);
  - sursele companiilor de asigurări, fondurilor de investiții, asociațiilor obștești;
  - economiile persoanelor fizice.
- surse publice (de la stat), care includ:
  - mijloacele din fondurilor bugetare și extrabugetare;
  - mijloacele atrase prin sistemul de creditare și de asigurare a statului;
  - mijloacele împrumutate sub formă de datorii interne și externe ale statului.

4. După *termenul* finanțării, sunt:

- surse de finanțare pe termen scurt;
- surse de finanțare pe termen mediu și lung.

Principalele surse de finanțare a investițiilor sunt analizate din perspectiva divizării acestora în surse interne și surse externe.

Sursele interne de finanțare a investițiilor pot fi divizate în două mari categorii:

- la nivel macroeconomic și
- la nivel microeconomic.

La nivel *macroeconomic*, investițiile pot proveni din surse interne (autohtone) de finanțare și anume: finanțări bugetare, mijloacele temporar libere ale cetățenilor mobilizate în scopuri investiționale, mijloacele obținute în urma privatizării patrimoniului de stat, subvențiile îndreptate spre diverse sectoare ale economiei, acumulările întreprinderilor, băncilor comerciale, fondurilor de pensii și de investiții etc.

La nivel *microeconomic*, finanțarea investițiilor din surse interne ale întreprinderii cuprind finanțarea din fonduri proprii interne formate din profitul reinvestit, rezerve și alte resurse.

Sursele externe de finanțare a investițiilor, de asemenea, pot fi identificate pe două nivele:

- la nivel macroeconomic,
- la nivel microeconomic.

La nivel *macroeconomic*, se identifică drept surse de finanțare externă creditul extern public, creditul extern privat, fondurile externe nerambursabile, investițiile străine directe etc.

Sursele externe de finanțare a investițiilor la nivel *microeconomic* sunt: capitalul social, capitalul suplimentar, împrumutul obligatar și bancar, forfetingul, leasingul etc.

Sistemul surselor de finanțare **din exterior** este mai larg și include:

- *resurse proprii externe*, care se constituie din:
  - aportul în numerar al acționarilor, ca urmare a emisiunii de acțiuni ordinare și/sau privilegiate pentru crearea sau creșterea capitalului social;
  - aportul în natură al acționarilor (autohtoni sau străini) la creșterea capitalului social;
  - încorporarea rezervelor în capitalul social;
  - conversia obligațiunilor în acțiuni;

- alocațiile nerambursabile de la buget etc.
- *resurse împrumutate:*
  - credite bancare;
  - împrumuturi de la alte persoane fizice sau juridice;
  - împrumuturi obligatate, reflectate în emisiunea de obligațiuni;
  - finanțări de la bugete locale sau de stat contractate în condiții de rambursabilitate;
  - subvenții rambursabile pentru investiții, acordate de la buget, în cazuri speciale pentru anumite structuri de investiții și pentru anumite categorii de investitori;
  - împrumuturi externe de la organizații financiare internaționale sau guverne ale altor state contractate direct sau cu garanții guvernamentale.
- *surse speciale de finanțare:* leasing, factoring, capital de risc (venture) etc.

Metodele de finanțare a investițiilor, spre deosebire de sursele de finanțare, reprezintă mecanismul de mobilizare al surselor de finanțare, precum și de monitoring al utilizării și rambursării acestora, când e cazul surselor împrumutate. Sunt cunoscute următoarele metode ale finanțării pe termen lung a investițiilor:

- autofinanțarea,
- finanțarea prin mecanismele pieței de capital,
- finanțarea prin mecanismele pieței creditului,
- finanțarea mixtă,
- alte metode de finanțare.

Autofinanțarea este o metodă răspândită de finanțare a investițiilor și presupune că întreprinderea își finanțează proiectele investiționale din resurse proprii de origine internă, care provin din excedentul de resurse financiare, creat din activitățile întreprinderii. Astfel, autofinanțarea pentru investiții se realizează din profitul net destinat reinvestirii, rezerve, venituri din ieșirea de imobilizări, sume obținute din reevaluarea activelor pe termen

lung, precum și subvenții pentru investiții, care au caracter ocazional și dimensiuni relativ reduse.

Potențialul financiar al întreprinderii de a-și remunera capitalurile proprii și de a-și autofinanța investițiile se reflectă prin *capacitatea de autofinanțare* (CAF).

În practică, doar o parte din resursele care reprezintă capacitatea de autofinanțare va rămâne la dispoziția întreprinderii pentru reinvestire, deoarece din CAF se plătesc dividende acționarilor. Astfel, nivelul autofinanțării (AF) depinde de doi factori:

- capacitatea de autofinanțare (CAF);
- dividendele distribuite acționarilor (Div).

Relația de calcul este:

$AF = CAF - Div \qquad (1)$

Capacitatea de autofinanțare reprezintă un surplus monetar care se obține ca rezultat al tuturor operațiunilor de încasări și plăți efectuate de investitori într-o perioadă de timp, ținându-se cont și de incidențele fiscalității. Estimarea capacității de autofinanțare este necesară în scopul determinării disponibilului de resurse proprii pe baza căruia întreprinderea își poate crea planul de investiții viitoare.

Capacitatea de autofinanțare (CAF) poate fi determinată prin două metode:

- metoda deductivă (a scăderii);
- metoda aditivă (cumulativă).

Prin *metoda deductivă*, capacitatea de autofinanțare se determină conform relației:

$CAF = RAO + Uzura + Venituri financiare și excepționale - Cheltuieli financiare și excepționale - Impozit pe venit \qquad (2)$ RAO – rezultatul din activitatea operațională.

Prin metoda aditivă, capacitatea de autofinanțare se determină pornind de la profitul net realizat, apoi se reduc toate elementele de venituri calculate (venituri din vânzarea activelor, venituri din subvenții pentru investiții) și, ulterior, se adaugă cheltuielile calculate (uzura, rezerve constituite etc.) și formula de calcul devine:

$$\text{CAF} = \text{Profit Net} - \text{Venituri calculate} + \text{Cheltuieli calculate} \quad (3)$$

Calculul capacității de autofinanțare (CAF) și al autofinanțării (AF) se prezintă în aplicația practică nr. 1.

Aplicația practică nr.1.

Societatea cu răspundere limitată „Lina”, la sfârșitul anului de gestiune, a încheiat activitatea economico-financiară cu următoarele rezultate, prezentate în tabel:

Nr. crt.	Denumirea indicatorului	Suma, mii u.m.
1.	<i>Venituri din vânzarea mărfurilor</i>	89 563
2.	<i>Subvenții</i>	0
3.	<i>Alte venituri operaționale</i>	450
4.	<i>Costul vânzărilor</i>	1 432
5.	<i>Cheltuieli materiale și consumabile</i>	51 520
6.	<i>Cheltuieli cu lucrări și servicii efectuate de terți</i>	6 340
7.	<i>Cheltuieli cu impozite și taxe</i>	114
8.	<i>Cheltuieli cu personalul</i>	2 432
9.	<i>Uzura</i>	17 000
10.	<i>Alte cheltuieli operaționale</i>	485
11.	<i>Venituri financiare</i>	899
12.	<i>Cheltuieli financiare</i>	1 976
13.	<i>Venituri excepționale</i>	0
14.	<i>Cheltuieli excepționale</i>	63
15.	<i>Impozit pe venit (15%)</i>	1 432,5
16.	<i>Dividende plătite</i>	14 000

Să se determine capacitatea de autofinanțare (prin metoda deductivă și aditivă) și nivelul autofinanțării investițiilor a SRL „Lina”.

Rezolvare:

1. Prin metoda deductivă, capacitatea de autofinanțare (CAF) se calculează conform formulei (2), după cum urmează:

$$\begin{aligned} RAO &= (89563 - 1432) - (51520 + 6340) + 0 - 114 - \\ &2432 - 17000 + 450 - 485 = \\ &= 10690 \text{ mii u.m.} \end{aligned}$$

$$CAF = 10690 + 17000 + 899 - 1976 + 0 - 63 - 1432,5 = 25117,5 \text{ mii u.m.}$$

2. Prin metoda aditivă, capacitatea de autofinanțare (CAF) se calculează conform formulei (3), după cum urmează:

$$\text{Profit net} = 9550 - 1432,5 = 8117,5 \text{ mii u.m.}$$

$$CAF = 8117,5 + 17000 - 0 - 0 - 0 + 0 = 25117,5 \text{ mii u.m.}$$

3. Nivelul autofinanțării (AF) se calculează după formula (1),

$$AF = 25117,5 - 14000 = 11117,5 \text{ mii u.m.}$$

Răspuns: CAF = 25117,5 mii u.m.; AF = 11117,5 mii u.m.

Creșteri de capital prin emisiuni de acțiuni. Creșterea de capital se poate realiza prin două metode: prin majorarea valorii nominale a acțiunilor existente sau prin emisiunea de acțiuni noi. În ambele situații, capitalul suplimentar se determină ca:

$$C_s = n \times P_1, \quad (4)$$

în care:

C_s reprezintă capitalul suplimentar;

n – numărul de acțiuni;

P_1 – valoarea de piață a unei acțiuni după creșterea capitalului.

În cazul ofertei suplimentare de acțiuni, valoarea de piață (teoretică) a unei acțiuni după creșterea capitalului (P_1) se determină conform relației:

$$P_1 = \frac{N \times P_0 + n \times P_e}{N + n}, \quad (5)$$

unde:

P_0 indică valoarea acțiunilor înaintea emisiunii;

P_e – prețul de emisiune a acțiunilor;

N – numărul acțiunilor existente;

n – numărul acțiunilor provenite din noua emisiune de acțiuni.

Calculul creșterii capitalului prin noi aporturi în numerar se exemplifică în aplicația nr. 2

Aplicația practică nr. 2.

O firmă dispune de un capital social divizat în 20 000 de acțiuni cu valoare nominală de 500 u.m. per acțiune. Valoarea bursieră a unei acțiuni este de 600 u.m. Adunarea generală a acționarilor aprobă o creștere de capital social printr-o emisiune suplimentară de 4 000 noi acțiuni. Prețul de emisiune la noile acțiuni este de 550 u.m. per acțiune (conform regulii, acest preț se află între cel nominal și valoarea de piață a acțiunilor existente).

Să se determine capitalul suplimentar atras din emisiunea de noi acțiuni și valoarea de piață a noilor acțiuni.

Rezolvare:

1. Firma va încasa pentru cele 4 000 de acțiuni suplimentare, conform formulei (4), suma de 2,2 mln u.m.

$$C_s = 4\,000 \times 550 = 2,2 \text{ mln u.m.}$$

2. Valoarea de piață a acțiunilor firmei, după emisiunea suplimentară, devine, înlocuind în formula (5):

$$P_1 = (20\,000 \times 600 + 4\,000 \times 550) / (20\,000 + 4\,000) = 591,6 \text{ u.m. per acțiune}$$

Răspuns: Astfel, emisiunea de noi acțiuni acoperă o creștere a capitalului cu 2,2 mil. u.m., iar valoarea de piață a acțiunilor firmei, după emisiunea suplimentară, constituie 591,6 u.m. per acțiune.

Concluzie: Se constată un efect de diluare a prețului de piață față de prețul acțiunilor existente, de la 600 u.m. per acțiune la 591,6 u.m. per acțiune.

Finanțarea prin mecanismele pieței creditului, ca operațiune cu caracter financiar, se integrează în procesul de finanțare pe termen mediu și lung, fiind o modalitate complementară de acoperire financiară a unor proiecte de investiții.

Creditele trebuie să fie acordate numai pentru proiecte cu eficiență ridicată, pentru a crea condiții optime de rambursare și dezvoltare.

Creditele bancare finanțează în limita a 60% din necesarul de total al proiectelor de investiții și, de aceea, întreprinderea contribuie și cu alte surse proprii sau împrumutate (împrumuturi obligatate, împrumuturi de la instituții financiare internaționale etc.) la acoperirea financiară a acestora.

Finanțarea prin împrumuturi implică rambursări:

- a) la sfârșitul perioadei de creditare;
- b) pe parcursul perioadei, prin rate constante;
- c) pe parcursul perioadei, prin anuități constante.

Fiecare din aceste situații este caracterizată prin anumite economii fiscale generate de cheltuielile cu dobânzile.

Cuantumul împrumutului bancar (dobânda absolută) depinde de trei elemente:

- mărimea împrumutului (C_t);
- rata anuală a dobânzii (exprimată în procente – r);
- numărul de ani (perioade), pentru care se calculează dobânda (t).

Relația pentru determinarea dobânzii plătite pentru creditul bancar este:

➤ **prin dobândă simplă** (la creditele pe termen scurt):

➤

$$D = C_t \times r \times t / 100 \quad (6)$$

I - dobânda exprimată în sumă absolută.

➤ **prin dobândă compusă** (pentru creditele pe termen mediu și lung), deoarece la sfârșitul fiecărei perioade de plasament, dobânzile se adaugă la capitalul împrumutat generând noi costuri:

$$D = C_t \times (1+r)^t - C_t \quad (7)$$

C_t - mărimea creditului inițial.

Aplicarea formulelor de calcul al dobânzii pentru un împrumut contractat se prezintă în aplicația nr. 3

Aplicația practică nr.3.

Să se determine care va fi suma dobânzii plătite de o întreprindere, în urma contractării unui împrumut de 360 000 u.m. pe o perioadă de 2 ani, la o rată a dobânzii de 28 %.

Rezolvare:

1. Calculul dobânzii simple, înlocuind în formula (6):

$$D = \frac{360000 \times 2 \times 28}{100} = 201\ 600 \text{ u.m.}$$

2. Calculul dobânzii compuse, conform formulei (7):

$$D = 360\ 000 \times (1+0,28)^2 - 360\ 000 = 229\ 824 \text{ u.m.}$$

Răspuns: Suma dobânzii plătite pentru împrumutul contractat constituie 201 600 u.m., dacă se determină ca dobândă simplă, iar în cazul dobânzii compuse, cu capitalizare, dobânda ce trebuie plătită la sfârșitul perioadei constituie 229 824 u.m.

Tabloul rambursării împrumutului și a dobânzilor aferente acestora au o influență importantă asupra eficienței proiectului investițional.

Pentru a surprinde aspectele rambursării creditelor, să considerăm următoarea aplicație practică.

Aplicația practică nr. 4.

Un credit bancar în valoare de 140 mii u.m., contractat pentru o perioadă de patru ani, la o dobândă anuală fixă de 15%. Rambursarea creditului urmează să se realizeze: a) pe parcursul perioadei, prin rate constante plătibile anual,

b) la sfârșitul perioadei.

Să se determine dobânda ce urmează a fi plătită pentru creditul contractat în ambele situații.

Rezolvare:

În primul caz, tabloul de amortizare al acestui credit, împreună cu anuitățile aferente (plăți periodice de dobândă și rambursări parțiale), este următorul:

Ani	Valoarea Cr	Dobânda	Rata anuală	Anuitatea
<i>1</i>	<i>140 000</i>	<i>21 000</i>	<i>35 000</i>	<i>56 000</i>
<i>2</i>	<i>105 000</i>	<i>15 750</i>	<i>35 000</i>	<i>50 750</i>
<i>3</i>	<i>70 000</i>	<i>10 500</i>	<i>35 000</i>	<i>45 500</i>
<i>4</i>	<i>35 000</i>	<i>5 250</i>	<i>35 000</i>	<i>40 250</i>
Total	-		140 000	192 500

Se observă că valoarea creditului este de 140 000 u.m. și plățile totale efectuate în contul acestuia, pe perioada celor patru ani (anuitățile), însumează 192 500 u.m. Deci, în termeni nominali costul acestui credit constituie:

$$D = 52\,500 \text{ (} 192\,500 - 140\,000 \text{) u.m.}$$

În al doilea caz, pentru credit rambursabil la finalul perioadei de creditare, peste 4 ani, $D = 15\% \cdot 140\,000 \cdot 4 = 84\,000$ u.m.

Dobânda plătită pentru credit (D), în acest caz, este 84 000 u.m., cu 31 500 u.m. (81 000 - 52 500) mai mult decât în cazul rambursării în rate.

Răspuns: Dobânda plătită pentru credit, în primul caz, constituie 52 500 u.m., în cazul rambursării creditului la sfârșitul perioadei, dobânda constituie 84 000 u.m.

Compararea metodelor de finanțare a investițiilor, din punct de vedere al influenței asupra rezultatului financiar al întreprinderii se prezintă în aplicația practică nr. 5.

Aplicația practică nr.5.

Societatea pe acțiuni „Mezon” a hotărât să investească într-o nouă linie tehnologică 58 000 u.m., iar profitul brut se preconizează a fi în mărime de 23 000 u.m. Investitorul dispune de două alternative de finanțare a investiției:

- a) apelarea la un credit cu o rată a dobânzii de 25% anual;
- b) emisiunea de acțiuni preferențiale, cu dividend în mărime de 25% anual.

Cota impozitului pe venit este de 15%.

Să se decidă care metodă de finanțare a investiției este mai avantajoasă.

Rezolvare:

Indicatori	Finanțare prin creditare	Finanțarea prin emisiunea de acțiuni
1. Costul investiției, u.m.	58 000	58 000
2. Profitul brut, u.m.	23 000	23 000
3. Dobânzi, u.m.	$58\ 000 \times 25\% = 14\ 500$	-
4. Profit până la impozitare, u.m.	$23\ 000 - 14\ 500 = 8\ 500$	23 000
5. Impozit pe venit, u.m.	$8\ 500 \times 15\% = 1\ 275$	$23\ 000 \times 15\% = 3\ 450$
6. Profit net, u.m.	$8\ 500 - 1\ 275 = 7\ 225$	$23\ 000 - 3\ 450 = 19\ 550$
7. Dividende, u.m.	-	$58\ 000 \times 25\% = 14\ 500$
8. Profit destinat reinvestirii	7 225	$19\ 550 - 14\ 500 = 5\ 050$

Concluzie: Varianta optimă de finanțare a investiției constă în apelarea la credit bancar, deoarece profitul destinat reinvestirii este mai mare decât în cazul finanțării prin emisiunea de acțiuni cu 2 175 u.m. (7 225 – 5 050).

5.2. Literatura recomandată

1. Cistelean L. M. *Economia, eficiența și finanțarea investițiilor*. București. Ed. Economică, 2002. p. 389 – 419.
2. Toma M., Brezeanu P. *Finanțe și gestiune financiară. Aplicații practice. Teste-grilă*. București: Ed. Economică, 1996. p. 35-67.
3. Хынку Р., Сухович А., Лукиян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с.74-106.
4. Ример М. И. *Экономическая оценка инвестиций*. Спб., Питер, 2005. p. 231– 244.

5.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. Argumentați, din punct de vedere al întreprinderii, avantajele/dezavantajele utilizării resurselor generate în economia întreprinderii pentru finanțarea investițiilor.
2. Argumentați, din perspectiva influenței asupra rezultatelor financiare ale întreprinderii, avantajele/dezavantajele utilizării resurselor împrumutate pentru finanțarea investițiilor.
3. În baza datelor statistice oficiale, analizați structura investițiilor în capital fix, pe surse de finanțare (sursa recomandată – www.statistica.md).
4. În baza datelor statistice oficiale, analizați volumul și dinamica pentru ultimii doi ani a surselor de finanțare a investițiilor în capital fix alocate de la bugetul de stat.
5. În baza rapoartelor anuale ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare (sursa recomandată – www.cnpf.md) analizați situația privind emisiunile suplimentare de

acțiuni realizate de către societățile pe acțiuni din Republica Moldova.

5.4. Aplicații pentru lucrul individual

Aplicația practică nr. 1. Societatea „ALFA” dispune de un capital distribuit în 500 000 de acțiuni, având o valoare nominală de 10 000 u.m./acțiune și o valoare de piață de 28 000 u.m./acțiune. Adunarea generală a acționarilor a decis creșterea capitalului printr-o emisiune de 100 000 de acțiuni noi. Să se stabilească prețul acțiunilor după majorarea capitalului.

Aplicația practică nr. 2. Să se determine capacitatea de autofinanțare a SRL „Lima” prin metoda deductivă și aditivă în baza următoarelor informații:

Nr. crt.	Denumirea indicatorului	Suma, u.m.
1.	Încasările din activitatea de bază	2 400 000
2.	Încasările din alte activități	150 000
3.	Producția stocată	80 000
4.	Cheltuielile pentru cumpărări de mărfuri	530 000
5.	Cheltuielile cu personalul	1 650 000
6.	Uzura mijloacelor fixe	27 000
7.	Alte cheltuieli de exploatare	150 000
8.	Veniturile financiare	8 000
9.	Cheltuielile financiare	35 000
10.	Veniturile excepționale	10 000
11.	Impozitul pe venit	125 000

Aplicația practică nr. 3. Să se determine care va fi suma de dobândă plătită de o întreprindere în urma contractării unui împrumut de 400 000 u.m. pe o perioadă de 8 luni, la o rată a dobânzii de 35% anual.

Aplicația practică nr. 4. Pentru acoperirea programului de investiții, societatea „AXA” își propune să recurgă la un împrumut de 100 mln u.m. pe o perioadă de 5 ani în următoarele condiții:

- perioada de grație – 1 an;

- rata dobânzii constituie 60% pe an;
- comisionul băncii – 0,5% din valoarea creditului.

Rambursarea creditului se realizează în anuități constante. Să se stabilească valoarea totală a creditului contractat și dobânda plătită.

Aplicația practică nr. 5. Societatea pe acțiuni „Bucuria” a hotărât să investească într-o nouă linie tehnologică în valoare de 800 000 u.m. iar profitul brut se preconizează a fi în mărime de 355 000 u.m. și are două alternative de finanțare a acestei investiții:

- apelarea la un credit cu o rată a dobânzii de 25% anual;
- emisiune suplimentară de acțiuni, cu dividend în mărime de 25% anual.

Cota impozitului pe profitul destinat reinvestirii este 0, iar profitul destinat plății dividendelor se impozitează cu 15%.

Să se decidă care sursă de finanțare a investiției este mai avantajoasă.

5.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

Nr. aplicației	Răspunsuri
1	$P_e = 25\ 000$ u.m./acțiune; $P_1 = 27\ 500$ u.m./acțiune.
2	Capacitatea de autofinanțare a SRL „Lima” constituie 158 000 u.m.
3	$D = 93\ 333$ u.m.
4	Valoarea împrumutului constituie 391 400 754 u.m. Dobânda plătită (D) = 391 400 754 u.m.
5	Este mai avantajos de a apela la credit, deoarece profitul destinat reinvestirii va constitui 155 000 u.m., spre deosebire de situația când se achită dividende, profitul destinat reinvestirii va fi de 101 750 u.m.

Tema 6. COSTUL CAPITALULUI INVESTIT

6.1. Sinteza temei cu aplicații practice

- Costul capitalului propriu
- Costul capitalului împrumutat
- Costul mediu ponderat al capitalului (WACC)
- Costul marginal al capitalului (MCC)

6.2. Literatura recomandată

6.3. Sarcini pentru lucrul individual

6.4. Aplicații pentru lucrul individual

6.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

6.1. Sinteza temei cu aplicații practice

Indiferent de forma de finanțare, capitalul este important de analizat din punct de vedere al costului său, cost care influențează accesul firmei la finanțare.

Costul capitalului se evidențiază ca fiind rata de profitabilitate minimă pe care o firmă trebuie să o obțină din investițiile sale, astfel, încât investitorii (furnizorii de capital) să obțină ratele de profitabilitate cerute.

În această ordine de idei, costul capitalului este dat de rata rentabilității investiției, cerută de investitori: fie că sunt acționari, fie creditori. Dar, de pe poziția agentului economic care inițiază proiectul investițional, costul capitalului este dat de efortul financiar pe care acesta trebuie să-l facă pentru procurarea capitalurilor necesare atingerii obiectivelor sale de investire.

Finanțarea proiectelor de investiții este asigurată, de obicei, prin mai multe surse de finanțare, fiecare având un cost relevant al său. Costul fiecărei surse de finanțare se numește *cost specific* al fiecărei componente a capitalului investit.

Sursele de finanțare a investițiilor sunt atribuite la două componente majore ale structurii capitalului investit: capital propriu (profitul reinvestit, acțiunile ordinare, acțiunile privilegiate) și capital împrumutat (credite bancare, împrumuturi obligatare, leasing etc.).

În aceste condiții, pentru determinarea costului capitalului investit, este necesară determinarea costului specific al fiecărei surse.

Costul capitalului propriu (k_e) reprezintă, de fapt, rata rentabilității cerută de acționarii întreprinderii, fundamentată pe rentabilitatea așteptată de aceștia pentru investiții cu risc similar.

Costul profiturilor reinvestite (k_s) este stabilit în baza costului de oportunitate al capitalului, care reflectă rata de rentabilitate pe care acționarii o așteaptă de la capitalul investit de ei în schimbul renunțării la distribuirea imediată a acestuia sub formă de dividende.

Costul profiturilor reinvestite se estimează la nivelul costului acțiunilor ordinare, deoarece investitorii, în cazul investițiilor suplimentare realizate prin reinvestirea profiturilor, cer profituri similare cu cele obținute din deținerea acțiunilor ordinare.

Costul acțiunilor ordinare (k_{cs}) este dat de rentabilitatea cerută sau așteptată de acționari de la plasamentele pe care le-au realizat.

Emisiunea de acțiuni noi implică *costuri de emisiune sau subscriere (f)* destul de consistente plus cheltuieli cu dividendele, care vor trebui raportate la așteptările acționarilor. Luând în considerare acest aspect, costul noilor emisiuni de acțiuni ordinare (capital propriu extern) este mai mare decât cel al profiturilor reinvestite. Totodată, pentru emisiunile de acțiuni noi este necesar de precizat prețul acțiunilor pe piață la momentul plasării acestora.

În această situație, costul noilor acțiunilor ordinare, aferente creșterii capitalului propriu, se poate sintetiza prin următoarea formulă:

$$k_{cs} = \frac{D_{t+1}}{P_t \times (1-f)} \quad (8)$$

D_{t+1} exprimă dividendul ce se estimează a fi plătit la momentul $t+1$;

P_t – prețul acțiunilor ordinare pe piață la momentul t .

Acest procedeu de calcul al costului acțiunilor se ilustrează în aplicația nr. 1.

Aplicația practică nr. 1.

O firmă, în scopul creșterii capitalului propriu, a plasat acțiuni ordinare la preț de vânzare de 40 u.m. per acțiune. Aceasta estimează costurile de emisiune la 10% din prețul de emisiune al acestora. Firma va plăti un dividend de 5,6 u.m. per acțiune ordinară. Este necesară evaluarea costului acțiunilor nou-emise.

Rezolvare:

În această situație, conform formulei (8), costul acțiunilor ordinare va fi:

$$k_{cs} = 5,6 / 40 (1-0,10) = 0,1556 \text{ sau } 15,56\%$$

Răspuns: Costul acțiunilor ordinare (k_{cs}) = 15,56%.

Având în vedere caracterul probabilistic al veniturilor viitoare obținute din deținerea de acțiuni, pentru evaluarea costului acțiunilor ordinare, în literatura de specialitate, se propun câteva modele.

Modelul creșterii dividendelor sau modelul Gordon-Shapiro este modelul tradițional de estimare a costului capitalului propriu, care se bazează pe actualizarea dividendelor, fără a ține seama de risc într-o manieră explicită.

Formula de calcul al costului capitalului prin emisiunea de acțiuni ordinare este:

$$k_{cs} = \frac{D_1}{P_0} + g, \quad (9)$$

D_1 indică dividendele viitoare așteptate în perioada următoare;

P_0 – prețul de piață actual al unei acțiuni ordinare;
 g – este rata de creștere constantă a dividendelor.

Dacă dividendul curent este D_0 și rata de creștere anuală a acestuia este g , atunci:

$$D_1 = D_0 (1+g) \text{ sau } D_n = D_0 (1+g)^n.$$

Conform modelului, prețul sau cursul actual al unei acțiuni (P_0) este egal cu valoarea actualizată a fluxului de lichidități viitoare pe care le generează: dividende și preț (curs) de vânzare.

Calculul costului specific al acțiunilor ordinare în baza modelului creșterii dividendelor este prezentat în aplicația nr. 2.

Aplicația practică nr. 2.

Compania „Alfa” anticipează pentru exercițiul financiar următor un dividend pe acțiune ordinară de 1,75 u.m. Istoric, dividendele au înregistrat creșteri de 15% în fiecare an. Cursul actual al acțiunilor ordinare ale corporației înregistrat pe piața financiară este de 35 u.m. per acțiune. Să se determine costul acțiunilor ordinare.

Rezolvare:

Costul acțiunilor ordinare, conform formulei (9), se determină după relația:

$$k_{cs} = 1,75 / 35 + 0,15 = 0,2 \text{ sau } 20\%.$$

Răspuns: *Costul estimat al acțiunilor ordinare constituie 20%.*

Modelul de evaluare a activelor financiare (engl. Capital Asset Pricing Model) estimează costul capitalului acționar pe baza rentabilității așteptate din deținerea unui activ, majorată cu o primă de risc sistematic corespunzătoare investiției respective.

Acest model permite estimarea ratei de rentabilitate cerută de acționari, adică costul capitalului propriu, pornind de la numai trei variabile, și anume prin următoarea relație de calcul:

$$k_{cs} = R_f + (R_m - R_f) \times \beta, \quad (10)$$

unde:

R_f reprezintă rata rentabilității unui activ fără risc;
 R_m – rata rentabilității medii pe piața financiară (ex. S& P 500 Composite Index);
 β – coeficientul de volatilitate a titlului, expresie a riscului sistematic al acestuia.

Calculul costului capitalului prin emisiunea de acțiuni ordinare în baza C.A.P.M. este prezentat în aplicația nr. 3.

Aplicația practică nr. 3.

Un investitor deține acțiuni ordinare și se cunoaște că rata medie de rentabilitate anticipată pe piață a acestor active constituie 12%. Rata rentabilității fără risc este 6,5% (în baza dobânzii la bonurile de tezaur). Coeficientul de volatilitate (β) constatat pe piața bursieră este egal cu 1,35. Să se determine costul acțiunilor ordinare.

Rezolvare:

Costul acțiunilor simple, conform formulei (10), se determină după relația:

$$k_{cs} = 6,5\% + (12\% - 6,5\%) \times 1,35 = 13,9\%$$

Răspuns: *Costul acțiunilor ordinare, după modelul C.A.P.M, constituie 13,9%.*

Abordarea „randamentul datoriiilor plus prima de risc” este o modalitate de calcul al costului acțiunilor ordinare, mai subiectivă, dar și mai convenabilă. Prin această abordare, costul specific al componentelor capitalului propriu se estimează prin adăugarea unei prime de risc (de la 5% până la 7%) la rata dobânzii (r_i) plătită pentru datoriile sale pe termen lung. Astfel,

$$k_{cs} = r_i + \text{prima de risc} \quad (11)$$

Calculul costului capitalului prin emisiunea de acțiuni ordinare conform abordării prezentate este dat în aplicația nr. 4.

Aplicația practică nr. 4.

Se presupune că corporația „Alfa” deține capital împrumutat pe termen lung la o rată a dobânzii de 10,4%. Prima de risc pentru acțiunile ordinare este estimată la 6%. Este necesar să se stabilească costul capitalului prin emisiunea de acțiuni ordinare în abordarea „randamentul datoriilor plus prima de risc”.

Rezolvare:

În aceste condiții, costul acțiunilor ordinare se determină ca:

$$k_{cs} = 10,4\% + 6,0\% = 16,4\%$$

Răspuns: *Costul capitalului prin emisiunea de acțiuni ordinare constituie 16,4%.*

Costul acțiunilor preferențiale (k_{ps}) este reprezentat de valoarea dividendului preferențial (D_{ps}) raportat la prețul net de achiziție al acțiunii respective ($P_{ps} (1 - f)$). Costul acțiunilor preferențiale, deja emise, este egal cu rata dividendului fix plătit de către firmă. Emisiunea de noi acțiuni preferențiale comportă costuri de emisiune care vor diminua veniturile obținute de firmă prin vânzarea acestora. Costul capitalului prin emisiunea de acțiuni preferențiale poate fi redat prin următoarea relație:

$$k_{ps} = \frac{D_{ps}}{P_{ps}(1-f)}, \quad (12)$$

unde:

D_{ps} exprimă dividendului plătit la acțiunile preferențiale;

P_{ps} – valoarea de piață a acțiunilor preferențiale;

f – costul de emisiune (costuri suplimentare), considerate ca proporție din prețul de vânzare, astfel $P_{ps} (1-f)$ reprezintă prețul net de achiziție a acțiunilor preferențiale.

Calculul costului capitalului prin emisiunea de acțiuni preferențiale este prezentat în aplicația nr. 5.

Aplicația practică nr. 5.

În scopul atragerii finanțării pentru un nou proiect investițional o companie a decis să emită acțiuni preferențiale cu valoarea de piață de 150 unități monetare, iar dividendele plătite constituie 10 unități monetare. Costurile suplimentare ce țin de plasarea acțiunilor constituie 5%. Să se determine care va fi costul specific al acțiunilor preferențiale.

Rezolvare:

Conform formulei (12), costul acțiunilor preferențiale se determină astfel:

$$k_{ps} = \frac{10}{150(1 - 0,05)} = 7,02\%$$

Răspuns: Costul acțiunilor preferențiale constituie 7,02%.

Îndatorarea pe termen mediu și lung în scopul finanțării investițiilor se realizează din următoarele surse: credit bancar pe termen mediu și lung, împrumut obligatar, leasing etc.

Costul capitalului împrumutat (k_d), fie că este vorba de împrumuturi bancare sau emisiuni de obligațiuni, este dat de rata dobânzii de plătit, precum și de alte cheltuieli suportate de o întreprindere în legătură cu împrumutul de fonduri.

Costul capitalului obținut prin credit bancar (k_{db}) depinde de dobânda plătită creditorului care este ajustată cu economiile din impozitare, care rezultă datorită faptului că dobânda este o cheltuială deductibilă în calculul profitului întreprinderii în scopuri fiscale . Aceste elemente se regăsesc în următoarea relație:

$$k_{db} = \frac{r_i \times (1 - T)}{(1 - f)}, \quad (13)$$

unde:

r_i indică rata dobânzii aferente creditului bancar pe termen mediu și lung,

T – rata marginală a impozitului pe venit aplicabil firmei (în Republica Moldova constituie 15%),

f – costuri suplimentare de contractare a creditului (exprimat în procente).

Calculul costului capitalului obținut prin credit bancar este prezentat în aplicația nr. 6.

Aplicația practică nr. 6.

În scopul finanțării proiectului investițional, o companie a atras un credit bancar la o rată anuală a dobânzii de 25%. Cota impozitului pe venit constituie 15 la sută. Costurile suplimentare ce țin de contractarea creditului bancar constituie 3% din suma creditului. Să se determine costul specific al creditului bancar.

Rezolvare:

Conform formulei (13), costul specific al creditului bancar se calculează astfel:

$$k_{db} = \frac{0,25 \times (1 - 0,15)}{(1 - 0,03)} = 0,2191 \quad \text{sau} \quad 21,91\%$$

Răspuns: Costul specific real aferent creditului bancar, pe care îl suportă compania este 21,90%.

Comentariu: În aceste circumstanțe, fiecare 1 leu plătit ca dobândă diminuează profitul până la impozitare al întreprinderii cu 1 leu, astfel diminuând impozitul pe venit cu 0,15 lei (în condiții când impozitul pe venit constituie 15%). Astfel, întreprinderea plătește real numai 0,85 lei pentru 1 leu din costul creditului contractat.

Costul capitalului atras prin emisiunea de obligațiuni este, de obicei, estimat cu ajutorul dobânzii, pe care societățile sau statul o acordă posesorilor acestor titluri (pe bază de cupoane de dobândă) calculată la valoarea nominală a titlurilor.

În ceea ce privește costul creditului obligatar, formula (13) stabilită anterior pentru determinarea costului creditului bancar, pe termen mediu și lung, este valabilă și aici, și se aplică fără dificultăți.

În cazul în care firma emite obligațiuni și le plasează public, aceasta ar suporta costuri de emisiune. În acest caz, se va utiliza următoarea formulă pentru a determina costul creditului obligatar după impozitare (k_{do}):

$$k_{do} = \frac{r_c \times (1 - T)}{(1 - f)}, \quad (14)$$

unde:

r_c exprimă rata cuponului la maturitate;

T – rata marginală a impozitului;

f – costuri suplimentare de emisiune a datoriei (exprimat în procente).

Calculul costului capitalului obținut prin credit obligatar este prezentat în aplicația nr. 7.

Aplicația practică nr. 7.

O firmă estimează că va plăti o rată anuală a dobânzii de 15% pentru obligațiunile emise. Cota impozitului pe venit este de 15%. Costurile suplimentare de emisiune constituie 10% din valoarea de emisiune a obligațiunii. Să se determine costul specific al împrumutului obligatar.

Rezolvare:

Conform relației de calcul (14), costul împrumutului obligatar se determină astfel:

$$k_{do} = \frac{0,15 \times (1 - 0,15)}{(1 - 0,1)} = 14,16\%$$

Răspuns: Costul specific al împrumutului obligatar este 14,16%.

Costul leasingului este analizat ca și costul altui împrumut, și poate fi determinat prin formula (13) menționată anterior, însă, cu luarea în seamă a particularităților ce țin de formarea chiriei plătite care derivă din metoda de calcul al uzurii, mărimea ratei dobânzii la credite, termenul contractului de leasing etc.

$$k_{dl} = \frac{L \times (1 - T)}{(1 - f)}, \quad (15)$$

unde:

L – chiria anuală, stabilită ca cotă-parte din costul obiectului dat în leasing, cu condiția ca termenul contractului de leasing să fie egal cu durata de funcționare a obiectului contractului de leasing.

Calculul costului capitalului obținut prin leasing este prezentat în aplicația nr. 8.

Aplicația practică nr. 8.

În scop investițional, o companie a încheiat un contract de leasing și estimează că va plăti o chirie anuală de 30% din valoarea utilajului. Cota impozitului pe venit constituie 15%. Costul de emisiune este de 4% din valoarea contractului. Să se determine costul net al leasingului suportat de întreprindere.

Rezolvare:

Conform formulei (15), costul specific al leasingului se determină astfel:

$$k_{dl} = \frac{0,30 \times (1 - 0,15)}{(1 - 0,04)} = 26,56\%$$

Răspuns: *Costul specific al leasingului constituie 26,56%.*

Evaluarea proiectelor de investiții trebuie să se realizeze la costul global al surselor de finanțare, estimat ca o medie ponderată a costurilor specifice fiecărei surse de capital.

Costul mediu ponderat al capitalului (Weighted Average Cost of Capital) –WACC – este redat prin suma costurilor specifice ale surselor de capital înmulțite cu ponderea ce o deține fiecare sursă în total capital investit. Această relație se prezintă:

$$WACC = \sum_{i=1}^n W_i K_i \quad (16)$$

unde:

w_i reprezintă ponderea sursei i în total capital investit;

k_i – costul specific al sursei i .

Calculul costului mediu ponderat al capitalului (WACC) este prezentat în aplicațiile ce urmează.

Aplicația practică nr. 9.

Compania Real S.A. a decis să finanțeze un proiect de investiții în baza planului de finanțare, prezentat în tabel:

Structura financiară a capitalului investit

Sursa	Ponderea	Costul specific al sursei
Capital acționar	60%	17%
Rezerve	30%	15%
Credit bancar	10%	21,91%

Să se determine costul mediu ponderat al capitalului (WACC).

Rezolvare:

Sursa	Ponderea	Costul specific (%)	Cost ponderat (%)
	<i>1</i>	<i>2</i>	$3 = 2 \times 1$
<i>Capital acționar</i>	<i>0,60</i>	<i>17</i>	<i>10,2</i>
<i>Rezerve</i>	<i>0,30</i>	<i>15</i>	<i>4,5</i>
<i>Credit bancar</i>	<i>0,10</i>	<i>21,91</i>	<i>2,19</i>
Total	<i>1,00</i>	<i>x</i>	<i>16,89</i>

Deci, $WACC = 10,2\% + 4,5\% + 2,19\% = 16,89\%$

Răspuns: Costul mediu ponderat al capitalului (WACC) constituie 16,89%.

Aplicația practică nr. 10.

O întreprindere atrage, în scopul realizării unui proiect investițional, 4 surse de finanțare: obligațiuni, acțiuni ordinare, acțiuni preferențiale, credit bancar. Valoarea de bilanț a componentelor capitalului întreprinderii, cât și costul acestora sunt prezentate în tabel.

Structura financiară a capitalului investit

Sursa	Valoarea de bilanț (mln u.m.)	Costul specific al sursei (%)
<i>Obligațiuni</i>	<i>20,0</i>	<i>28,98</i>
<i>Acțiuni ordinare</i>	<i>5</i>	<i>10,41</i>
<i>Acțiuni preferențiale</i>	<i>20,0</i>	<i>17,11</i>
<i>Credit bancar</i>	<i>5</i>	<i>21,91</i>

Să se determine costul mediu ponderat al capitalului (WACC).

Rezolvare:

a. Se determină ponderea fiecărei surse de finanțare în total capital, apoi costul ponderat al fiecărei surse.

Sursa	Valoarea de bilanț (mln u.m.)	Pondere	Costul specific (%)	Cost ponderat (%)
	1	2	3	4= 2×3
Obligațiuni	20,0	0,40	28,98	11,59
Acțiuni ordinare	5,0	0,10	10,41	1,04
Acțiuni preferențiale	20,0	0,40	17,11	6,84
Credit bancar	5,0	0,10	21,91	2,19
Total	50,0	1,00	x	21,67

b. Se calculează costul mediu ponderat al capitalului.

$$WACC = 11,59\% + 1,04\% + 6,84\% + 2,19\% = 21,67\%$$

Răspuns: Costul mediu ponderat al capitalului (WACC) constituie 21,67%.

Costul marginal al capitalului (MCC) reflectă modificarea costurilor de atragere a capitalului, atunci când acesta crește cu o unitate valorică (milion, miliard), în condițiile foarte schimbătoare ale pieței de capital, și se determină prin raportul:

$$MCC = \frac{\Delta WACC}{\Delta C}, \quad (17)$$

unde:

$\Delta WACC$ indică majorarea costului mediu ponderat al capitalului;

ΔC – majorarea valorii capitalului în perioada viitoare analizată.

Astfel, costul marginal al capitalului măsoară variația costului mediu ponderat pentru fiecare modificare în structura capitalului.

Influența deciziei de apelare la surse de finanțare externe de costul marginal al capitalului poate fi urmărită pe baza aplicației nr. 11.

Aplicația practică nr. 11.

Firma „Z” prezintă următoarea structură a capitalului, reflectată în tabel:

Sursa	Valoarea, mln u.m.	Ponderea, %	Costul specific, %	Costul mediu ponderat, %
0	1	2	3	$4=2 \times 3 / 100$
Capital propriu	100	66	12	7,90
Credit bancar	50	34	40	13,60
Total	150	100	-	21,50

Varianta I

Se ia hotărârea de a majora capitalul cu 50 mln u.m. prin împrumut bancar, crescând, totodată, rata dividendelor de la 12% la 15%. În această situație, calculul WACC se efectuează în tabel:

Sursa	Valoarea, mln u.m.	Ponderea, %	Costul specific, %	Costul mediu ponderat, %
0	1	2	3	$4=2 \times 3 / 100$
Capital propriu	100	50	15	7,5
Credit bancar	100	50	40	20,0
Total	200	100	-	27,5

Calculul costului marginal se prezintă în tabelul următor:

Situația	Capital, mln u.m	WACC	Nivelul WACC
0	1	2	$3=1 \times 2$
Înainte de creștere	150	21,50%	32,25
După creștere	200	27,5%	55,00
Modificarea (Δ)	+ 50	-	+ 22,75

$$MCC = 22,75 / 50 \times 100 = 45,5\%$$

Concluzie: Creșterea cu 50 mln u.m. a capitalului prin împrumut generează un cost marginal de 45,5%, nivel destul de înalt pentru posibilitățile firmei. De aceea, firma analizează și o altă variantă.

Varianta II

Se ia decizia de a majora capitalul investit cu 50 mln u.m. prin metoda creșterii capitalului propriu, păstrând sporirea ratei dividendelor la nivelul de 15%.

Sursa	Valoarea, mln u.m.	Ponderea, %	Costul specific, %	Costul mediu ponderat, %
0	1	2	3	$4=2 \times 3 / 100$
Capital propriu	150	75	15	11,25
Credit bancar	50	25	40	10,0
Total	200	100	-	21,25

Calculul costului marginal se efectuează în tabelul următor:

Situația	Capital, mln u.m.	WACC	Nivelul WACC
0	1	2	$3=1 \times 2$
Înainte de creștere	150	21,50%	32,50
După creștere	200	21,25%	42,50
Modificarea (Δ)	+ 50	-	+10,00

Astfel, $MCC = 10,00 / 50 \times 100 = 20\%$

Concluzie: Creșterea capitalului investit cu 50 mln u.m. prin emisiunea de acțiuni noi (varianta II) presupune un cost marginal de numai 20%, mult mai avantajos decât în prima variantă.

6.2. Literatura recomandată

1. Caraganciu A., Domentî O., Ciobu S. *Bazele activităţii investiţionale*. Chişinău: ASEM, 2004. p. 158 – 177.
2. Cistelean L. M. *Economia, eficienţa şi finanţarea investiţiilor*. Bucureşti, Ed. Economică, 2002. p. 405 – 411.
3. Хынку Р., Сухович А., Лукиян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с.107-126.
4. Ример М. И. *Экономическая оценка инвестиций*. Спб., Питер, 2005. p. 240– 257.

6.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. *Explicaţi cum se utilizează informaţia privind costul mediu ponderat al capitalului şi cel marginal în luarea deciziilor de apelare la surse externe de finanţare a investiţiilor.*
2. *Argumentaţi utilizarea modelului de evaluare a activelor financiare (CAPM) în decizia de plasare a capitalului pentru obiective de investiţii sau pentru cumpărarea de titluri.*
3. *Scieţi un eseu la tema „Rolul costului capitalului în fundamentarea şi adoptarea deciziilor de apelare la sursele interne şi externe de finanţare a investiţiilor”.*

6.4. Aplicaţii pentru lucrul individual

Aplicaţia practică nr. 1. O firmă plăteşte dividende pentru acţiuni preferenţiale în valoare de 12 u.m. per acţiune. Preţul de piaţă pentru o acţiune preferenţială este 100 u.m. Emisiunea de noi acţiuni preferenţiale impune un cost de emisiune pentru firmă de 2,5% sau 2,50 u.m. per acţiune. Determinaţi costul acţiunilor preferenţiale.

Aplicaţia practică nr. 2. O societate comercială plăteşte dividende pentru acţiunile preferenţiale în valoare de 24 u.m. per

acțiune. Rata de rentabilitate a acestor acțiuni este de 13,5%. Determinați prețul de piață al unei acțiuni preferențiale.

Aplicația practică nr. 3. Acțiunile ordinare ale unei firme se vând pe piață la un preț de 20 u.m. per acțiune. Dividendul așteptat este de 1,60 u.m., iar rata de creștere constantă anuală a dividendelor este estimată la 7%. Costul de emisiune constituie 10% din prețul acțiunilor. Calculați costul specific al acțiunilor ordinare.

Aplicația practică nr. 4. O societate comercială deține un capital social de 10 000 000 u.m. divizat în 1 000 de acțiuni ordinare, fiecare cu o valoare inițială (P_0) de 10 000 u.m. Rata constantă de creștere a dividendelor (g) este de 10% pe an, iar dividendul pe acțiune (D_1) este de 200 u.m. Să se estimeze costul specific al acțiunilor ordinare.

Aplicația practică nr. 5. Societatea comercială Alfa S.A. pune în circulație o emisiune de noi acțiuni în număr de 1 400 000 unități. Valoarea nominală a acestora (P_0) este 15 000 u.m. per acțiune. Cheltuielile legate de emisiunea și plasarea titlurilor nou-emise (f) reprezintă 3%. Dividendul (D_1) luat în calculul costului acțiunii este cel obținut în anul precedent pentru acțiunile ordinare în sumă de 200 u.m. per acțiune. Rata constantă de creștere a dividendelor (g) este de 10%. Se cere să se estimeze costul capitalului mobilizat prin emisiunea de acțiuni ordinare.

Aplicația practică nr. 6. O întreprindere angajează un împrumut pentru realizarea unui proiect de investiții cu o dobândă de 20% pe termen de un an. Cota impozitului pe venit depinde de mărimea 15%. Comisionul băncii reprezintă 2% din valoarea creditului. Se pune problema determinării costului capitalului împrumutat.

Aplicația practică nr. 7. O companie internațională a decis să finanțeze un proiect de investiții din următoarele surse de finanțare:

Sursa	Valoarea	Costul sursei
Credit extern	200 000 Euro	17%
Obligațiuni	500 000 Euro	10%
Capital acționar	300 000 Euro	15%

Să se determine costul mediu ponderat al capitalului pentru acest plan de finanțare, dacă rata impozitului constituie 15%.

Aplicația practică nr. 8. Compania Real S.A. a decis să finanțeze un proiect de investiții în baza planului de finanțare, prezentat în următorul tabel:

Structura financiară a capitalului investit

Sursa	Valoarea de bilanț u.m.	Ponderea	Costul specific al sursei
Capital social	1 200 000	60%	22%
Rezerve	300 000	15%	18%
Împrumuturi bancare pe termen lung	500 000	25%	21%
Total	2 000 000	100%	-

Să se determine costul mediu ponderat al capitalului investit.

Aplicația practică nr. 9. În scopul finanțării proiectului investițional, o companie a decis emiterea acțiunilor preferențiale cu valoarea de piață de 150 u.m., iar dividendele plătite constituie 10% din valoarea nominală. Valoarea nominală a acțiunilor constituie 100 u.m. Costurile suplimentare ce țin de plasarea acțiunilor constituie 4% din valoarea de piață a acestora. Se cunoaște că ponderea acțiunilor în total capital investit constituie 20%. Costul altor surse de finanțare și ponderea respectivă în capitalul total se prezintă în tabelul următor:

Sursa	Ponderea	Costul specific al sursei
Acțiuni ordinare	40%	15%
Profit nerepartizat	40%	10%

Să se determine costul acțiunilor preferențiale, ca o componentă a costului capitalului investit și costul mediu ponderat al capitalului (WACC).

Aplicația practică nr. 10. Întreprinderea „X”, care realizează un proiect investițional, utilizează 4 surse de finanțare: obligațiuni, acțiuni ordinare, acțiuni preferențiale, credit bancar. Valoarea de bilanț a componentelor capitalului întreprinderii, cât și costul acestora sunt prezentate în următorul tabel.

Sursa	Valoarea de bilanț (mii. u. m.)	Costul specific al sursei (%)
Obligațiuni	5 250	5,4
Acțiuni ordinare	3 125	13,9
Acțiuni preferențiale	700	12,5
Profit nerepartizat	925	12,0

Să se determine costul mediu ponderat al capitalului (WACC).

6.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

Nr. aplicației	Răspunsuri
1	$k_{ps} = 12,31\%$
2	$P_{ps} = 177,78 \text{ u.m.}$
3	$k_{cs} = 15,88\%$
4	$k_{cs} = 12\%$
5	$k_{cs} = 11,37\%$
6	$k_{db} = 17,34\%$
7	$WACC = 11,64\%$
8	$WACC = 21,15\%$
9	$K_{ps} = 6,9\%$ $WACC = 11,38\%$
10	$WACC = 9,16\%$

Tema 7. FLUXURILE DE NUMERAR AFERENTE PROCESULUI INVESTIȚIONAL

7.1. Sinteza temei cu aplicații practice

- Determinarea fluxurilor de numerar relevante
- Influența factorului timp asupra fluxurilor de numerar
- Actualizarea pe perioade diferite de un an
- Rata efectivă a dobânzii
- Actualizarea anuităților
- Actualizarea fluxurilor de numerar cu valori variabile

7.2. Literatura recomandată

7.3. Sarcini pentru lucrul individual

7.4. Aplicații pentru lucrul individual

7.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

7.1. Sinteza temei cu aplicații practice

Fiecare fel de investiție din cadrul firmei generează fluxuri de numerar, iar pentru evaluarea financiară corectă a proiectelor de investiții critică devine estimarea fluxurilor de intrări/ieșiri de numerar determinate de acestea.

Determinarea fluxurilor de numerar relevante

Fluxul de numerar (cash flow-ul) reprezintă diferența dintre încasările și plățile generate de proiectul de investiții analizat. *Ieșirile de numerar (COF)* se constituie din plăți pe care investitorul le va efectua pentru realizarea investiției. *Intrările de numerar (CIF)* se estimează pe baza încasărilor rezultate din exploatarea investiției. **Fluxurile nete de numerar** reprezintă excedentul de numerar generat din exploatarea investiției, ca o consecință a performanțelor economice determinate.

Cash flow-ul generat de proiectul de investiții se determină prin următoarea relație de calcul:

$$\mathbf{CFN = CIF_h - COF_h} \quad \mathbf{(18)}$$

unde: CFN exprimă cash flow-ul net al proiectului de investiții;

CIF_h – intrările de numerar din exploatarea investiției în anul h ,

COF_h – ieșirile de numerar pentru realizarea investiției în anul h .

În aprecierea performanțelor privind investiția realizată, se analizează *fluxurile marginale* (suplimentare) generate de investiție.

În fiecare an, pe durata de viață a investiției, cash flow-urile totale constituie total cash flow net de exploatare, iar, în ultimul an, acestuia i se adaugă fondul de rulment de recuperat și, în plus, valoarea reziduală a investiției.

Influența factorului timp asupra fluxurilor de numerar

Procedeele prin care sunt puse în evidență influențele factorului timp asupra fluxurilor de numerar aferente procesului investițional derivă din **tehnica actualizării**. Parametrul economic care reflectă creșterea valorii în timp a banilor prin capitalizare se numește *rată de actualizare*.

Valoarea viitoare (Future Value) reprezintă valoarea unei sume sau a unui flux de numerar, aflate astăzi la dispoziție, peste o anumită perioadă de n ani și este dată de relația:

$$\mathbf{FV = PV \times (1 + r)^n}, \quad \mathbf{(19)}$$

unde:

PV indică valoarea prezentă a fluxului de numerar;

r – rata de actualizare;

n – timpul, numărul de perioade de timp pentru care se investesc resursele.

Expresia $(1 + r)^n$ se numește factor de acumulare sau **factor de compunere**, iar procedura de actualizare astfel utilizată poartă denumirea de **actualizare prin compunere**.

Factorul de compunere (single payment compound factor) pentru o rată a dobânzii r și n perioade se poate determina prin calcule algebrice, dar și prin utilizarea tabelelor cu valori de factori (vezi anexa 1).

Exemplificarea procedurii de actualizare prin compunere se realizează în aplicațiile practice 1 și 2.

Aplicația practică nr. 1.

Urmează să se determine valoarea viitoare a unei investiții, efectuată pentru 2 ani, în sumă de 100 000 u.m. și la o rată anuală a dobânzii (r) egală cu 10 %.

Rezolvare:

Valoarea viitoare a investiției la sfârșitul perioadei se va calcula conform formulei (19):

$$FV = 100\ 000 \times (1+0,1) (1+0,1) = 100\ 000 \times (1+0,10)^2 = 121\ 000 \text{ u.m.}$$

Răspuns: Peste doi ani valoarea investiției va constitui 121 000 u.m.

Aplicația practică nr. 2.

Un investitor a efectuat o investiție în valoare de 100 mii u.m., pe o perioadă de 2 ani. Acesta dorește să cunoască suma care va fi obținută la sfârșitul perioadei în cazul în care rata de actualizare variază și constituie în anul întâi (r_1) 10%, în al doilea an (r_2) 12%.

Rezolvare:

În această situație, $FV = 100\ 000 \times (1+0,1) (1+0,12) = 123\ 200 \text{ u.m.}$

Răspuns: În aceste condiții, la sfârșitul anului doi, valoarea investiției va constitui 123 200 u.m.

Valoarea prezentă (Present Value) este valoarea actuală a unei sume sau a unui flux de numerar care urmează a fi încasată în n ani și este redată de relația, ce derivă din formula (19):

$$PV = FV \times \frac{1}{(1+r)^n} \quad \text{sau} \quad PV = \frac{FV}{(1+r)^n} \quad (20)$$

Expresia $1/(1+r)^n$ poartă denumirea de **factor de scontare** (*single payment present-worth factor*), iar determinarea valorii prezente a unui flux de numerar se numește **actualizare prin scontare**, fiind inversul operației de compunere.

Factorul de scontare pentru o rată a dobânzii r și n perioade se poate determina prin calcule algebrice, dar și prin utilizarea tabelelor cu valori de factori (vezi Anexa 2).

Calculul valorii prezente a unei valori prin procedeul scontării este ilustrat prin aplicația practică nr.3.

Aplicația practică nr. 3. Un investitor intenționează să stabilească valoarea investiției, pe care ar trebui să o realizeze la momentul actual, ca peste 5 ani să dispună de 1 milion u.m. în condițiile când rata medie de rentabilitate constituie 12% anual.

Rezolvare:

$$\text{Înlocuind în formula (20), } PV = 1000000 \times \frac{1}{(1 + 0,12)^5} =$$

567 430 u.m.

Răspuns: Dacă investitorul ar investi astăzi 567 430 u.m., atunci, peste 5 ani, ar încasa 1 000 000 u.m.

Actualizarea pe perioade diferite de un an

În situația, când *perioadele de compunere* sunt mai dese decât o singură dată pe an, atunci, pentru actualizarea valorilor pe respectivele perioade, se vor aplica următoarele relații:

➤ la actualizarea prin compunere a investiției (FV) se aplică formula:

$$FV = PV \times \left(1 + \frac{r_{\text{nom}}}{m}\right)^{mn}, \quad (21)$$

➤ la actualizarea prin scontare a investiției (PV) se aplică formula:

$$PV = FV \times \frac{1}{\left(1 + \frac{r_{\text{nom}}}{m}\right)^{mn}}, \quad (22)$$

r_{nom} indică rata nominală a dobânzii;

m – numărul perioadelor de compunere într-un an;

n – numărul de ani.

Determinarea valorii viitoare a investiției se realizează în aplicația practică nr. 4.

Aplicația practică nr. 4.

Se admite că se realizează o investiție sub formă de depozit bancar în valoare de 7 000 u.m. pentru 2 ani la o rată nominală a dobânzii de 10%. Să se determine valoarea viitoare (FV) a investiției în condițiile când calcularea dobânzii se va efectua: a) anual; b) semestrial; c) trimestrial; d) lunar.

Rezolvare:

FV a investiției, peste doi ani va constitui în varianta:

$$\begin{array}{ll} a) 7000 \times (1+0,10)^2 = 8\,470 \text{ u.m.} & b) 7000 \times \left(1 + \frac{0,1}{2}\right)^{2*2} = 8\,508,5 \text{ u.m.} \\ c) 7000 \times \left(1 + \frac{0,1}{4}\right)^{2*4} = 8\,528,8 \text{ u.m.} & d) 7000 \times \left(1 + \frac{0,1}{12}\right)^{2*12} = 8\,542,7 \text{ u.m.} \end{array}$$

Comentariu: Rezultatele de mai sus confirmă afirmația că valoarea viitoare a sumei capitalizate peste n ani este cu atât mai

mare, cu cât perioadele de compunere pe an sunt mai numeroase și viceversa.

Rata efectivă a dobânzii anuale ia în considerare capitalizarea și este necesară în cazul când compunerea se realizează mai frecvent decât o dată pe an. Se folosește pentru comparații, când perioadele de plată diferă pentru investițiile analizate și se calculează conform formulei:

$$r_e = \left(1 + \frac{r_{\text{nom}}}{m}\right)^m - 1, \quad (23)$$

unde:

r_e exprimă rata efectivă a dobânzii anuale;

r_{nom} – rata nominală a dobânzii;

m – numărul perioadelor de compunere din an.

Aplicarea ratei efective a dobânzii anuale urmează în aplicația practică nr. 5.

Aplicația practică nr. 5.

Se admite că o investiție, sub formă de depozit bancar, în valoare de 1 000 u.m., cu o rentabilitate de 10% anual, are 2 posibilități de plată:

- a) la sfârșitul anului,
- b) lunar cu capitalizare.

Să se determine valoarea viitoare a investiției pentru ambele cazuri și rata efectivă a dobânzii anuale.

Rezolvare:

În situația când plata se realizează o dată pe an, investiția va avea o valoare viitoare, la sfârșitul anului, egală cu 1 100 u.m. Valoarea viitoare a aceleiași investiții, în cazul în care capitalizarea se realizează lunar, va constitui:

$$1\,000 \times (1 + 0,1047) = 1\,104,70 \text{ u.m.}$$

Rata efectivă a dobânzii anuale constituie: $r_e = (1 + \frac{0,10}{12})^{12}$

$- 1 = 10,47\%$

Răspuns: La o rată efectivă a dobânzii calculată în valoare de 10,47%, valoarea viitoare a investiției, în condiții de calcul lunar și cu capitalizare a dobânzii, va constitui 1 104,70 u.m. Această valoare este mai mare decât valoarea viitoare a investiției în condiții de plată la sfârșitul anului, care constituie 1 100 u.m.

Actualizarea anuităților

Anuitatea este o serie de fluxuri de numerar (CF) anuale cu valori egale și care se efectuează la perioade de timp regulate.

Anuitatea obișnuită sau ordinară este o serie finită de fluxuri de numerar (CF) secvențiale, toate având aceeași valoare (A), unde primul CF apare în perioada imediat următoare.

Anuitatea scadentă este un set finit de fluxuri de numerar (CF) secvențiale, toate având aceeași valoare A, unde primul CF este plătit/primit imediat.

Perpetuitatea constă într-o serie de plăți constante, în fiecare perioadă, pe un termen nedefinit.

Valoarea viitoare a unei anuități ordinare (FV_{OA}) este egală cu suma valorilor capitalizate pentru fiecare cash flow în parte și se determină după relația:

$$FV_{OA} = A \times \frac{(1+r)^n - 1}{r}, \quad (24)$$

unde:

FV_{OA} reprezintă valoarea viitoare a anuității ordinare;

A – factorul de anuitate (valoarea cash flow-ului anual constant);

r – rata de actualizare pentru perioada respectivă;

n – numărul perioadelor de timp ale anuității.

Expresia $\frac{(1+r)^n - 1}{r}$ poartă denumirea de *factor de compunere multiplă* și se utilizează pentru calcularea valorii viitoare a anuității pentru diferite combinații ale i și n , conform tabelelor cu valori de factori (vezi Anexa 3).

Calculul FV_{OA} este ilustrat de aplicația practică nr.6.

Aplicația practică nr. 6.

Un investitor va încasa, dintr-o investiție financiară, dividende anuale în valoare de 25 000 u.m. timp de 10 ani. Care ar fi valoarea totală a dividendelor încasate la sfârșitul perioadei, dacă $r = 15\%$.

Rezolvare:

Înlocuind în formula (24), $FV_{OA} = 25\ 000 \times \frac{(1+0,15)^{10} - 1}{0,15} = 25$

$000 \times 20,304 = 507\ 600$ u.m.

Răspuns: Valoarea totală a dividendelor încasate la sfârșitul perioadei va constitui 507 600 u.m.

Valoarea prezentă a unei anuități ordinare (PV_{OA}) este suma valorilor prezente a fiecărui cash flow anual constant și se determină conform relației:

$$PV_{OA} = A \times \frac{1 - \frac{1}{(1+r)^n}}{r} \quad (25)$$

Expresia $\frac{1 - \frac{1}{(1+r)^n}}{r}$ poartă denumirea de **factor de**

discontare multiplă. Regăsită în tabelul cu valori de factori (vezi Anexa 4), valoarea acestei expresii servește la determinarea sumei totale actualizate a unei valori constante pe un număr de n ani viitori la o rată de actualizare r .

Calculul PV_{OA} este ilustrat în aplicația practică nr. 7.

Aplicația practică nr. 7.

Un obiectiv de investiții va înregistra un flux de numerar anual de 200 000 u.m. timp de 5 ani. Care este valoarea prezentă totală a fluxurilor de numerar aferente investiției, dacă rata de actualizare este de 10%?

Rezolvare:

După formula (25), $PV_{OA} = 200\ 000 \times \frac{1 - \frac{1}{(1 + 0,10)^5}}{0,10} = 200\ 000 \times 3,7908 = 758\ 160$ u.m.

Răspuns: Valoarea prezentă totală a fluxurilor de numerar aferente investiției constituie 758 160 u.m.

Valorile actualizate ale anuităților scadente se stabilesc conform următoarelor relații de calcul:

$$\mathbf{FV \text{ a anuității scadente} = A \times (1+r) \times \frac{(1+r)^n - 1}{r}} \quad (26)$$

$$\mathbf{VP \text{ a anuității scadente} = A \times (1+r) \times \frac{1 - \frac{1}{(1+r)^n}}{r}} \quad (27)$$

Actualizarea fluxurilor de numerar cu valori variabile

Pentru a calcula FV sau PV a unei serii de cash flow-uri cu valori variabile, este necesar să se efectueze actualizarea valorii fiecărui cash flow anual în parte și apoi să se cumuleze valorile actualizate.

Derularea actualizării prin compunere a unei serii de cash flow-uri cu valori variabile este exemplificată în aplicația practică nr. 8.

Aplicația practică nr. 8.

Se estimează că un proiect investițional va genera fluxuri de numerar în următorii 3 ani, după cum urmează:

în anul 1 – 1 000 mii u.m.;

în anul 2 – 3 000 mii u.m.;

în anul 3 – 4 000 mii u.m.

Să se determine valoarea viitoare a fluxului de numerar total generat de proiectul investițional, dacă rata anuală de actualizare constituie 10%.

Rezolvare:

Valoarea viitoare a fluxului de numerar total, la sfârșitul anului 3, se va calcula în modul următor:

$$\Sigma FV = 1\,000\,000 (1+0,10)^2 + 3\,000\,000 (1+0,10)^1 + 4\,000\,000 = 8\,510\,000 \text{ u.m.}$$

Răspuns: Valoarea viitoare a fluxului de numerar total la sfârșitul anului 3 constituie 9 361 000 u.m.

Derularea actualizării prin discountare a unei serii de cash flow-uri cu valori variabile este exemplificată în aplicația nr. 9.

Aplicația practică nr. 9.

Se presupune că cash flow-ul anual de la exploatarea investiției va constitui în următorii 3 ani, după cum urmează:

în anul 1 – 15 000 u.m.;

în anul 2 – 13 000 u.m.;

în anul 3 – 9 000 u.m.

Să se determine valoarea prezentă a fluxului de numerar total generat de proiectul investițional, dacă rata anuală de actualizare constituie 10%.

Rezolvare:

Valoarea prezentă a fluxului de numerar total se va calcula în modul următor:

$$\Sigma PV = \frac{15000}{1 + 0,1} + \frac{13000}{(1 + 0,1)^2} + \frac{9000}{(1 + 0,1)^3} = 31142 \text{ u.m.}$$

Răspuns: Valoarea prezentă a fluxului de numerar total constituie 31142 u.m.

7.2. Literatura recomandată

1. Caraganciu A., Domenti O., Ciobu S. *Bazele activității investiționale*. Chișinău. Ed. ASEM, 2004. p.102-119.
2. Cistelecan L. M. *Economia, eficiența și finanțarea investițiilor*. București. Ed. Economică, 2002. p. 279-310
3. Хынку Р., Сухович А., Лукиян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с.107-126.
4. Ример, М. И. *Экономическая оценка инвестиций*. Спб. Питер, 2005. с. 240-257.

7.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. *Explicați semnificația afirmației „Time is money – Timpul semnifică bani” în contextul evaluării proiectelor de investiții.*
2. *Este adevărată sau falsă afirmația „Cu cât factorul de discountare este mai mare cu atât este mai mare și valoarea prezentă a valorii fluxurilor de numerar”. Argumentați răspunsul.*
3. *Caracterizați esența economică a procedurii de actualizare prin compunere.*
4. *Caracterizați esența economică a procedurii de actualizare prin discountare.*

7.4. Aplicații pentru lucrul individual

Aplicația practică nr. 1. Un investitor realizează un plasament în valoare de 100 000 u.m. Ce valoare va avea

investiția peste 5 ani, în condițiile în care rata medie a rentabilității constituie 7% pe an?

Aplicația practică nr. 2. Un agent economic va avea nevoie peste 7 ani de 50 000 u.m. Ce sumă trebuie să depună anual la bancă pentru a atinge acest nivel, dacă aceasta îi acordă o dobândă de 15% pe an?

Aplicația practică nr. 3. Un investitor va încasa de la o societate comercială dividende anuale în valoare de 250 000 u.m. timp de 10 ani. Ce valoare au în prezent dividendele încasate în ultimul an, dacă rata actualizării reprezintă 15%? Determinați valoarea totală a dividendelor obținute pe parcursul perioadei.

Aplicația practică nr. 4. Un întreprinzător investește câte 10 000 u.m., la sfârșitul fiecărui an, timp de 15 ani, pentru care va primi o dobândă anuală de 10%. Care va fi valoarea totală a investiției la sfârșitul celui de al 15-lea an?

Aplicația practică nr. 5. Se analizează o investiție în valoare de 1 000 u.m. Urmează să se determine valoarea viitoare (FV) a investiției după 2 ani, la o rată nominală a dobânzii de 12%, în condiții când calcularea dobânzii se va efectua: a) o dată pe an; b) semestrial; c) trimestrial.

Aplicația practică nr. 6. Întreprinderea „XXL” dispune de un activ, care are posibilitatea să aducă întreprinderii un venit stabil de 10 000 u.m. pe an, în următorii 3 ani. Rata de actualizare este de 12%. Să se analizeze 2 situații:

- a) dacă întreprinderea „XXL” ar dori să-și vândă în prezent dreptul la obținerea veniturilor sale pentru toți 3 ani, ce preț ar fi fost rațional?
- b) dacă vor fi investiți 40 000 u.m., la ce venit anual, realizat din exploatarea activului, poate pretinde investitorul?

Notă: veniturile se încasează la fiecare sfârșit de an.

Aplicația practică nr. 7. Un funcționar dorește să dispună de 1 milion u.m., când se va retrage la pensie, peste 20 ani. El poate obține o dobândă de 10% în fiecare an, capitalizată anual, pentru investiția efectuată. Suma pe care trebuie să o investească

funcționarul, astăzi, ca să-și atingă scopul este cel mai aproape de (alegeți varianta corectă):

- a) 100 000 u.m.
- b) 117 459 u.m.
- c) 148 644 u.m.
- d) 161 506 u.m.

Aplicația practică nr. 8. O persoană depune 10 000 u.m., la începutul fiecăruia din următorii 10 ani, începând cu azi, într-un cont bancar, pentru care se acordă o dobândă anuală de 9%, capitalizată anual. Suma totală, pe care o va avea în cont la sfârșitul celor 10 ani, este aproape de (alegeți varianta corectă):

- a) 109 000 u.m.
- b) 143 200 u.m.
- c) 151 900 u.m.
- d) 165 600 u.m.

Aplicația practică nr. 9. O investiție făcută azi, promite să remunereze investitorul cu 100 u.m. peste un an, cu 200 u.m. în doi ani și cu 300 u.m. în trei ani. Dacă rata de profitabilitate cerută este 14%, capitalizată anual, atunci valoarea prezentă a investiției este aproape de (alegeți varianta corectă):

- a) 404 u.m.
- b) 444 u.m.
- c) 462 u.m.
- d) 516 u.m.

Aplicația practică nr. 10. Un investitor analizează 2 opțiuni de investire într-un depozit bancar:

- 1) la Banca A – cu 26% dobândă anuală, ce se calculează lunar;
- 2) la Banca B – cu 27% dobândă anuală, ce se calculează semestrial.

Determinați care variantă de investiție este mai avantajoasă?

7.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

Nr. aplicației	Răspunsuri
1	140 255,17 u.m.
2	4 517,95 u.m.
3	61 800 u.m.; 5 076 000 u.m.
4	317 720 u.m.
5	a) 1 254 u.m.; b) 1 262 u.m.; c) 1 267 u.m.
6	a) nu mai mic de 24 018 u.m.; b) 16 654,18 u.m.
7	Varianta c
8	Varianta d
9	Varianta b
10	$r_{eA} = 29,33\%$; $r_{eB} = 28,82\%$. Concluzie: Pentru a investi mijloacele bănești temporar libere, varianta 1 este mai avantajoasă

Tema 8. EVALUAREA EFICIENȚEI ECONOMICE A INVESTIȚIILOR

8.1. Sinteza temei cu aplicații practice

- Indicatori statici de evaluare a eficienței economice a investițiilor
- Indicatori dinamici de evaluare a eficienței economice a investițiilor

8.2. Literatura recomandată

8.3. Sarcini pentru lucrul individual

8.4. Aplicații pentru lucrul individual

8.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

8.1. Sinteza temei cu aplicații practice

O definiție generală a eficienței presupune analiza raportului dintre efectele utile și eforturile depuse în procesul de utilizare a resurselor. Eficiența economică a investițiilor este redată de relația dintre rezultatele obținute într-o activitate economică și cheltuielile efectuate pentru activitatea economică respectivă. Matematic, eficiența economică se poate măsura ca raport între efect și efort și exprimă volumul efectelor obținute la o unitate de efort. În această situație, se urmărește maximizarea acestui raport. Iar, în unele cazuri, eficiența economică se determină ca raportul dintre efortul făcut și efectele obținute. Într-o asemenea situație, se urmărește ca acest raport să obțină valori cât mai mici.

Indicatori statici de evaluare a eficienței economice a investițiilor

Pentru evaluarea eficienței economice a investițiilor pot fi utilizați indicatori statici, care nu țin cont de influența factorului timp asupra valorii fluxurilor de numerar din activitatea de

investiții. Din această categorie de indicatori, cel mai frecvent calculați pot fi:

Investiția specifică – care asigură „comparabilitatea dintre efortul financiar făcut pentru realizarea unui obiectiv economic și capacitatea de producție a obiectivului respectiv”. Relațiile de calcul folosite diferă, după cum investiția „vizează realizarea de obiective noi sau modernizarea, dezvoltarea ori retehnologizarea celor existente”.

a) Pentru *obiectivele noi*, relația de calcul a investiției specifice (I_s) este:

$$I_s = I/Q \quad (28)$$

unde:

I reprezintă investiția totală;

Q – capacitatea de producție

b) Pentru investițiile în *modernizări, dezvoltări sau retehnologizări* ale obiectivelor existente, indicatorul investiției specifice se calculează astfel:

$$I_s = I/Q_1 - Q_0 \quad (29)$$

unde:

Q_1 exprimă capacitatea de producție după modernizare

Q_0 – capacitatea de producție înainte de modernizare

c) Capacitatea de producție a unui obiectiv economic, poate fi exprimată în mod diferit, în funcție de specificul activității, cu exprimare frecventă, în *unități naturale* (kg, tone, litri), dar, la o producție eterogenă, se poate folosi și exprimarea *natural-convențională* (tractoare convenționale, hectare arătură, unități nutritive) sau exprimarea *valorică*. Ca o concluzie, capacitatea de producție exprimă „producția maximă” ce poate fi obținută, la obiectivul respectiv, într-o anumită perioadă de timp, de obicei un (1) an, indicatorul investiției specifice,

trebuind să țină seama și de numărul anilor de funcționare, conform următoarei formule:

$$I_s = I / (Q \times df) \quad (30)$$

unde:

df este durata de funcționare

Calculul investiției specifice este redat în aplicația practică ce urmează.

Aplicația practică nr. 1

Să se decidă care variantă de investire este mai optimă, cu ajutorul determinării investiției specifice, cunoscând informația prezentată în tabel:

Nr. crt.	Indicatori	Unitatea de măsură	Proiectul A	Proiectul B
1.	Valoarea investiției	mii u.m.	12.000	10.000
2.	Capacitatea de producție	tone	1000	1000
3.	Durata de funcționare	ani	10	8

Rezolvare:

1) În cazul utilizării relației de calcul în funcție de capacitatea de producție, valoarea investiției specifice va fi:

Proiectul A – 12 000 mii u.m. / 1 000 tone = 12 u.m./t

Proiectul B – 10 000 mii u.m. / 1 000 tone = 10 u.m./t

2) În cazul utilizării relației de calcul, care ține cont de durata de funcționare, valoarea investiției specifice va fi:

Proiectul A – 12 000 mii u.m. / (1 000 x 10 ani) = 1,20 u.m. / t / an

Proiectul B – 10 000 mii u.m. / (1 000 x 8 ani) = 1,25 u.m. / t / an

Comentariu: Dacă determinăm investiția specifică în funcție de capacitatea de producție, varianta mai optimă este în cazul proiectului **B**. În cazul în care se utilizează relația de calcul, care ține cont de durata de funcționare, varianta mai avantajoasă este

acceptarea proiectului A, respectiv decizia finală o va lua investitorul, în funcție de obiectivul pe care îl urmărește.

Perioada de recuperare (Payback Period, PP), numită și **termen de recuperare**, este un indicator static de evaluare a eficienței economice, precum și un indicator de risc. Termenul de recuperare a investiției exprimă numărul de ani necesari, pentru recuperarea capitalului investit inițial, sau altfel spus, o investiție va fi cu atât mai atractivă pentru un investitor, cu cât veniturile care se vor obține vor permite recuperarea mai rapidă a capitalului investit.

În principiu, durata de recuperare se calculează prin raportarea investiției totale (I) la avantajul (efectul economic mediu anual), din care se reconstituie capitalul investit (E) conform formulei:

$PP = I/E$	(31)

Dacă fluxurile financiare pozitive generate de exploatarea obiectivului de investiții au aceeași valoare în fiecare an, atunci durata de recuperare s-ar calcula astfel:

$PP = \text{Valoarea proiectului} / \text{Fluxul anual}$	(32)

Însă, dacă fluxurile sunt inegale, atunci este necesar să se determine fluxurile cumulate la finele fiecărui an, până se atinge valoarea investiției inițiale.

Calculul perioadei de recuperare a investiției este redat în aplicația practică ce urmează.

Aplicația practică nr.2

Un proiect de investiții pentru realizarea unui obiectiv în valoare de 1 000 mii u.m., are o durată de execuție de 2 ani. Cheltuielile de investiții se repartizează în mod egal pe fiecare an,

câte 500 mii u.m. ($1\ 000 : 2 = 500$). Durata de funcționare este de 5 ani, iar uzura se determină conform metodei liniare (cheltuieli cu uzura – 200 mii u.m.). Impozitul pe venit este de 15%. Cifra de afaceri anuală este de 800 mii u.m. Cheltuielile de exploatare anuale sunt de 500 mii u.m. Fluxul de numerar aferent este reprezentat în tabel.

Determinarea fluxului de numerar net (mii u.m.)

Indicatori	Anii de execuție	Anii de execuție	Anii de funcționare					TOTAL
			1	2	3	4	5	
<i>A</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>B</i>
1.Cheltuieli de investiții	500	500	-	-	-	-	-	1000
2.Cifra de afaceri	-	-	800	800	800	800	800	4000
3.Cheltuieli de exploatare	-	-	500	500	500	500	500	2500
4.Uzura	-	-	200	200	200	200	200	1000
5.Profit impozabil	-	-	100	100	100	100	100	500
6.Impozit pe venit	-	-	15	15	15	15	15	
7. Profit net	-	-	85	85	85	85	85	425
8.Cash flow anual din exploatare (rd.7+4)	-	-	285	285	285	285	285	1425
9.Cash flow din exploatare cumulat	-	-	285	570	855	1140	1425	1425
10.Cash flow cumulat			-	-	-			
-TOTAL-	-500	-1000	715	430	145	+140	+425	+425

Rezolvare:

Din datele prezentate, rezultă că investiția se recuperează în cel de-al 4-lea an de funcționare a obiectivului, pentru că la sfârșitul acestui an, fluxul de numerar din exploatare cumulat depășește suma investită, iar fluxul cumulat total devine pozitiv.

$$PP = \frac{\text{Valoarea proiectului (1 000 mii u.m.)}}{\text{Fluxul anual (275 mii u.m.)}} = 3,63 \text{ ani}$$

Răspuns: Proiectul investițional va fi recuperat în 3,63 ani.

Rata rentabilității contabile (ARR) se poate determina prin raportul dintre profitul net mediu ($\overline{PN}$) sau fluxurile de încasări (cash flow) medii ($\overline{CF}$) și cheltuielile totale cu investiția (I):

$$ARR = \frac{\overline{PN}}{I} \text{ sau } ARR = \frac{\overline{CF}}{I} \quad (33)$$

Profitul net mediu ($\overline{PN}$) se determină ca raportul dintre suma profitului net anual (P_{nt}), aferent perioadelor de referință și durata de recuperare a investiției (PP):

$$\overline{PN} = \frac{\sum_{t=1}^n P_{nt}}{PP} \quad (34)$$

Fluxurile de încasări medii anuale ($\overline{CF}$) se determină ca raportul dintre suma fluxurilor de încasări anuale (CF) și durata de recuperare a investiției (PP):

$$\overline{CF} = \frac{\sum_{t=1}^n CF_t}{PP} \quad (35)$$

Proiectul de investiții poate fi selectat, numai dacă rata rentabilității contabile este mai mare decât rata fixată din timp de către întreprindere. Pentru a se alege un proiect de investiții, RRC se corelează și cu alți indicatori (alte criterii).

Calculul ratei rentabilității contabile este reflectat în aplicația practică ce urmează.

Aplicația practică nr.3

Un proiect de investiții, care se analizează, are o valoare inițială de 2 000 000 u.m. Proiectul trebuie să genereze în următorii 4 ani, un profit înainte de deducerea uzurii de: 520 000 u.m., 560 000 u.m., 540 000 u.m. și 500 000 u.m.

Uzura se calculează conform metodei liniare, valoarea rămasă a investiției este nulă, iar cota de impozitare este de 15%. Să se determine rata rentabilității contabile.

Rezolvare:

Datele din tabel permit determinarea ratei de rentabilitate contabilă:

Indicatori	1	2	3	4	Media
<i>Profitul înainte de uzură</i>	520 000	560 000	540 000	500 000	530 000
<i>Uzura</i>	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
<i>Profit impozabil</i>	20 000	60 000	40 000	0	30 000
<i>Impozii pe profit</i>	3 000	9 000	6 000	0	4 500
<i>Profit net</i>	17 000	51 000	34 000	0	25 500
<i>Cash flow (PN + Uzura)</i>	517 000	551 000	534 000	500 000	525 500

Rata rentabilității contabile (ARR) calculată în raport cu profitul net mediu va fi:

$$ARR = \frac{\overline{PN}}{I} = \frac{25500}{2000000} = 0,0128, \text{ deci } ARR = 1,28\%$$

Rata rentabilității contabile calculată în raport cu fluxurile de încasări (cash flow) medii:

$$ARR = \frac{\overline{CF}}{I} = \frac{525500}{2000000} = 0,2628, \text{ deci } ARR = 26,28\%$$

Comentariu: Rata rentabilității contabile determinate în raport cu profitul net mediu este de 1,28%, fapt ce ne demonstrează că firma, în urma exploataării investiției, obține un

profit contabil. În cazul când ținem cont de mărimea fluxurilor de încasări medii, rata rentabilității contabile este de 26,28%. Acest decalaj mare se datorează faptului că încasările de numerar sunt mult mai mari decât rezultatele nete.

Indicatori dinamici de evaluare a eficienței economice a investițiilor

În teoria investițiilor și în practica economiei de piață, între indicatorii dinamici adecvați exprimării și aprecierii eficienței economice a investițiilor se rețin: Valoarea actualizată netă (*NPV*); Rata internă de rentabilitate (*IRR*); Rata internă de rentabilitate modificată (*MIRR*); Durata de recuperare actualizată a investiției (*PPa*); Indicele rentabilității actualizate a investiției (*Kra*); Raportul venit/cost actualizat (*Rv/c*); Randamentul economic al investiției actualizate (*Ra*) etc. Acești indicatori se exprimă valoric, reflectă eficiența proiectului de investiții și se bazează pe actualizarea valorilor ca elemente de calcul.

Valoarea actualizată netă (*Net Present Value, NPV*), indicator regăsit în unele lucrări ca **venit net total actualizat**, reflectă masa efectelor financiare nete totale actualizate, în raport cu un anumit moment de referință, aferente proiectului de investiții. Acest indicator, surprinde efortul și efectele procesului investițional în funcție de întreaga durată de executare și exploatare a obiectivului, impunând actualizarea lor în raport cu un anumit moment de referință, conform procedurii de actualizare prin compunere sau scontare.

Valoarea actuală netă este, în fapt, diferența dintre valoarea actuală a fluxurilor nete așteptate și cea a capitalului investit. Valoarea actualizată netă poate fi pozitivă, negativă sau nulă.

Considerând investiția inițială I_0 , durata de viață a obiectivului n , fluxul net de trezorerie (cash-flow) anual din exploatare $CF_1, CF_2, \dots, CF_n$ și rata de actualizare r , egală cu costul capitalului, Valoarea Actualizată Netă (*NPV*) va putea fi exprimată prin relația:

$$NPV = - \sum_{h=0}^{n-1} \frac{I_h}{(1+r)^h} + \sum_{h=1}^n \frac{CF_h}{(1+r)^h} \quad (36)$$

sau

$$NPV = \sum_{h=1}^n \frac{CF_h}{(1+r)^h} - I_0 \quad (37)$$

Diferența dintre cele două modalități de calcul al Valorii actualizate nete provine din faptul că, în primul caz, calculul se raportează la momentul zero, care precede angajamentul de capital investit, iar, în al doilea caz, momentul de referință este cel care succede angajarea capitalului.

Calculul valorii actualizate nete a investiției este redat în exemplul ce urmează:

Aplicația practică nr.4

Un investitor are în studiu un proiect de investiție care necesită un capital inițial de 200 milioane u.m., cu o durată de funcționare economică de 4 ani, iar excedentele nete de exploatare anuale sunt previzionate a fi: 80 milioane u.m. în primul an, 120 milioane u.m. în al doilea an, 150 milioane u.m. în al treilea an și respectiv 100 milioane u.m. în al patrulea an. Costul capitalului, evaluat în raport cu structura financiară a firmei, este de 20%. Se cere să se stabilească valoarea actualizată netă pentru acest proiect.

Rezolvare:

Calculul fluxurilor de numerar actualizate (mii u.m.)

Anul	Fluxuri de numerar	Factor de actualizare (r=0,20)	Fluxuri de numerar actualizate
1	80000	0,833	66 640
2	120000	0,694	83 280
3	150000	0,579	86 850
4	100000	0,482	48 200
			$\Sigma=284\ 970$

Valoarea actualizată netă (NPV) a proiectului de referință este:

$$NPV = 284\,970 - 200\,000 = +84\,970 \text{ mii u.m.}$$

Comentariu: Rezultă că proiectul este acceptabil, întrucât are o valoare actualizată netă pozitivă, relevând astfel o rentabilitate superioară costului capitalului.

Rata internă de rentabilitate (Internal Rate of Return, IRR) reflectă pragul eficienței proiectului de investiții, gradul minim de fructificare posibil, dat de egalitatea dintre veniturile și costurile actualizate în raport cu un anumit moment de referință. Într-o altă formulare, rata internă de eficiență economică este acea rată de actualizare, la care raportul dintre venituri și costuri actualizate este egal cu 1, iar Valoarea actualizată netă este egală cu zero. Deci, IRR constituie pragul de fructificare la care efortul implicat în realizarea proiectului a fost egalat prin efecte, actualizate.

Rata internă de rentabilitate (IRR) este acea rată de actualizare (r) pentru care valoarea actuală netă (NPV) a unui proiect este egală cu valoarea capitalului investit (I), respectiv valoarea investiției, conform relației:

$$IRR = \sum_{h=1}^n \frac{CF_h}{(1+r)^h} - I = 0 \quad (38)$$

sau,

$$IRR = r, \text{ la care: } \sum_{h=1}^n \frac{CF_h}{(1+r)^h} - I = 0 \quad (39)$$

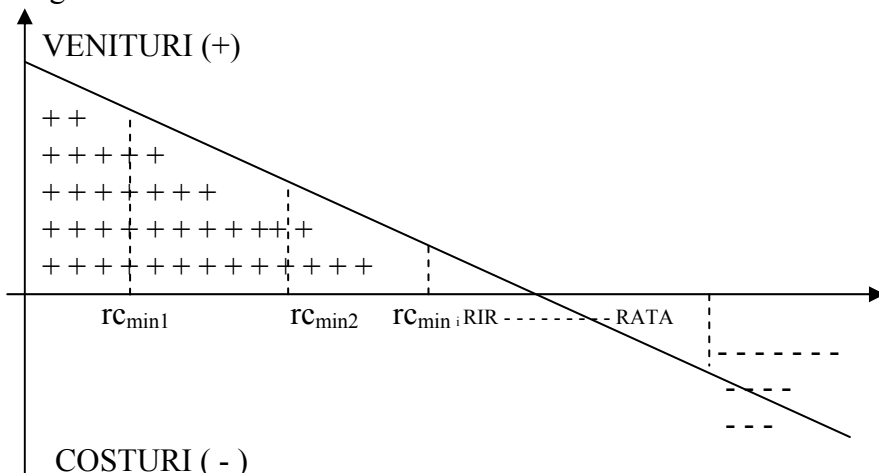
Dacă investiția se eșalonează pe mai mulți ani, relația de mai sus devine:

$$IRR = r, \text{ la care: } \sum_{h=0}^{n-1} \frac{I_h}{(1+r)^h} = \sum_{h=1}^n \frac{CF_h}{(1+r)^h} \quad (40)$$

Generalizând, se poate spune că Rata internă de rentabilitate este acea rată de actualizare, la care sunt îndeplinite cumulativ cele două condiții enunțate anterior:

$$IRR = r \text{ la care: } \begin{cases} NPV=0 \\ R_{v/c}=1 \end{cases}$$

Rata internă de rentabilitate se situează între două rate și indică valori actuale nete contrare (+ -) așa cum este reflectat în figura 1.

Figura 1. Rata internă de rentabilitate în sistemul ratelor de actualizare

Relația de calcul prin interpolare se prezintă astfel:

$$IRR = r_{\min} + (r_{\max} - r_{\min}) \cdot \frac{NPV_{r_{\min}}}{NPV_{r_{\min}} - / - NPV_{r_{\max}} /}, \quad (41)$$

unde:

r indică rata de actualizare;

$r_{\min}$ – rata de actualizare minimă;

$r_{\max}$ – rata de actualizare maximă;

IRR – rata internă de rentabilitate;

NPV – valoarea actualizată netă.

Rata internă de rentabilitate trebuie să fie mai mare sau cel puțin egală cu rata medie a dobânzii de piață sau cu costul mediu ponderat al capitalului. Cu cât rata internă de rentabilitate este mai mare, cu atât investiția este mai rentabilă.

Calculul ratei interne de rentabilitate este reflectat în aplicația practică ce urmează.

Aplicația practică nr.5

O societate comercială analizează un proiect de investiții de 120 000 u.m., care generează, pentru o perioadă de cinci ani, cash flow-uri disponibile anuale astfel:

- în primul an: 30 000 u.m.;
- în al doilea an: 31 000 u.m.;
- în al treilea an: 32 000 u.m.;
- în al patrulea an: 33 000 u.m.;
- în al cincilea an: 67 000 u.m. (care cuprinde și valoarea reziduală);

Să se determine rata internă de rentabilitate, dacă vom lua în considerare două valori suficient de apropiate, una pozitivă și alta negativă, respectiv: $r_1 = 15\%$ și $r_2 = 17\%$.

Rezolvare:

1. Se determină NPV pentru cele două valori ale ratei de actualizare:

$$\begin{aligned}
 a) \quad NPV_{15\%} &= \frac{30000}{(1,15)^1} + \frac{31000}{(1,15)^2} + \frac{32000}{(1,15)^3} + \frac{33000}{(1,15)^4} + \frac{67000}{(1,15)^5} - \\
 -120000 &= \frac{30000}{1,15} + \frac{31000}{1,3225} + \frac{32000}{1,520875} + \frac{33000}{1,7490062} + \\
 &+ \frac{67000}{2,0113571} - 120000 = \\
 &= 26086,956 + 23440,453 + 21040,519 + 18867,857 + \\
 &+ 33310,842 - 120000 = 122746,62 - 120000 = 2746,62 \text{ u.m.}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 b) \quad NPV_{17\%} &= \frac{30000}{(1,17)^1} + \frac{31000}{(1,17)^2} + \frac{32000}{(1,17)^3} + \frac{33000}{(1,17)^4} + \frac{67000}{(1,17)^5} - 120000 = \\
 &= \frac{30000}{1,17} + \frac{31000}{1,3689} + \frac{32000}{1,601613} + \frac{33000}{1,8738872} + \frac{67000}{2,192448} - 120000 = \\
 &= 25641,025 + 22645,92 + 19979,857 + 17610,454 + 30559,447 - \\
 &- 120000 = 116436,7 - 120000 = -3563,3 \text{ u.m.}
 \end{aligned}$$

2. Se determină IRR:

$$IRR = 15\% + \frac{2746,62}{2746,62 - (-3563,3)} \times (17\% - 15\%) = 15,87\%$$

Răspuns: IRR este egală cu 15,87%.

Rata internă de rentabilitate permite clasarea proiectelor după gradul de rentabilitate sau eficiență, dar nu asigură selectarea proiectelor acceptabile.

În același timp, rata internă de rentabilitate presupune că fluxurile anuale de trezorerie generate de proiect sunt reinvestite la gradul de fructificare reflectat de IRR. Dar rata de reinvestire variază de la un proiect la altul, ceea ce indică un inconvenient al acestui indicator. Criteriul IRR de selecție a investițiilor prezintă dezavantajul ipotezei puțin realiste a reinvestirii constante a cash flow-urilor viitoare în aceeași firmă și la același IRR.

Pentru a corecta acest neajuns se utilizează IRR modificată, în ipoteza reinvestirii veniturilor viitoare la o rată de rentabilitate specifică întreprinderii, și nu proiectului de investiții analizat.

Rata internă de rentabilitate modificată (Modified Rate of Return, MIRR), ia în considerare exact rentabilitatea la care cash flow-urile vor fi fructificate (r_f).

MIRR se determina din relația:

$$I_0 (1 + MIRR)^n = \sum_{h=1}^n CF_n (1 + r_f)^{n-h} + VR_n, \quad (42)$$

de unde:

$$MIRR = \left(\sqrt[n]{\frac{\sum_{h=1}^n CF_n(1+r_f)^{n-h} + VR_n}{I_0}} \right) - 1 \quad (43)$$

unde: VR_n exprimă valoarea reziduală (valoarea rămasă netă);

r_f – rata de rentabilitate specifică întreprinderii la care pot fi reinvestite veniturile viitoare.

Calculul ratei interne de rentabilitate modificată este reflectat în aplicația practică ce urmează.

Aplicația practică nr. 6

Un proiect de investiții de 14 000 u.m. va genera cash flow-uri disponibile, după cum urmează:

- în primul an: 4 000 u.m.;
- în al doilea an: 6 000 u.m.;
- în al treilea an: 8 000 u.m. și o valoare reziduală de 6.000 u.m.

Rata dobânzii este de 20%, iar rata rentabilității firmei este de 25%.

Rezolvare:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_{nt}}{(1+r)^t} + \frac{VR_n}{(1+r)^n} - I_0 ;$$

$$NPV = \frac{4000}{(1+0,2)} + \frac{6000}{(1,2)^2} + \frac{8000-6000}{(1,2)^3} - 14000$$

$$NPV = 3333,3333 + 4166,6666 + 8101,8518 - 14000 = \\ = 15601,85 - 14000 = 1601,85 > 0$$

Pentru $NPV = 0$, IRR va fi soluția ecuației:

$$I_0 = \frac{CF_1}{1+IRR} + \frac{CF_2}{(1+IRR)^2} + \frac{CF_3}{(1+IRR)^3} + \frac{VR_n}{(1+IRR)^3}$$

Înlocuind obținem:

$$14000 = \frac{4000}{1+IRR} + \frac{6000}{(1+IRR)^2} + \frac{8000}{(1+IRR)^3} + \frac{6000}{(1+IRR)^3}$$

De unde, $IRR=26\%$

Rata internă de rentabilitate modificată va fi soluția ecuației:

$$I_0(1+IRR)^n = \sum_{h=1}^n CF_n(1+r_f)^{n-h} + VR_n$$

Înlocuind se obține:

$$14000 \times (1+IRR)^3 = 4000 \times (1+0,25)^2 + 6000 \times (1+0,25)^1 + (8000+6000) \times (1+0,25)^0, \text{ iar}$$

$$\begin{aligned} MIRR &= \left(\sqrt[3]{\frac{4000 \times (1,25)^2 + 6000 \times (1,25) + 14000 \times (1,25)^0}{14000}} \right) - 1 = \\ &= \left(\sqrt[3]{\frac{4000 \times 1,5625 + 6000 \times 1,25 + 14000}{14000}} \right) - 1 = \left(\sqrt[3]{\frac{27750}{14000}} \right) - 1 = \\ &= \left(\sqrt[3]{1,9821428} \right) - 1 = 1,2652 - 1 = 0,2652 = 26,52\% \end{aligned}$$

Comentariu: Proiectul investițional va fi acceptat, deoarece rata internă de rentabilitate modificată este superioară costului investiției (cu 5,62% mai mult) și constituie 26,52%.

Durata de recuperare actualizată a investiției (DPP) este un indicator economic dinamic, ce reflectă recuperarea investiției inițiale pe seama încasărilor nete de trezorerie generate de proiect în perioada de exploatare. Acest indicator este nelipsit în analiza financiară statică și dinamică a proiectelor de investiții.

În contextul evaluării financiare dinamice, durata de recuperare se poate determina prin mai multe proceduri:

a) Prin calcularea amânării recuperării, pentru ilustrarea primului procedeu, vom analiza datele reflectate în exemplul ce urmează.

Aplicația practică nr. 7

O întreprindere are în studiu două proiecte, respectiv:

A – care presupune un capital de 220 milioane u.m.

B – care presupune un capital de 110 milioane u.m.

Problema constă în admiterea unui singur proiect, în măsura în care durata de recuperare (amânarea recuperării) va fi mai mică de 5 ani.

Fluxurile de numerar nete previzionate sunt prezentate în tabelul următor.

Fluxuri de numerar previzionate (mii u.m.)

Anul	Valoarea fluxului de numerar previzionat			
	pe ani		cumulat	
	A	B	A	B
1	82 000	15 000	82 000	15 000
2	100 000	30 000	182 000	45 000
3	80 000	40 000	262 000	85 000
4	40 000	25 000	302 000	110 000
5		40 000		150 000
6		25 000		175 000

Rezolvare:

Durata de recuperare a proiectului va fi calculată, însumând fluxurile actualizate an de an, până se obține o valoare echivalentă cu capitalul investit:

$$DPP_A = 2 + \frac{220000 - 182000}{262000 - 182000} = 2 + \frac{38000}{80000} = 2,475 \text{ ani.}$$

$$DPP_B = 4 \text{ ani.}$$

Comentariu: Din calculele efectuate, putem deduce că investitorul va selecta proiectul A, deoarece perioada de recuperare a investiției constituie 2,475 ani, în timp ce proiectul B se va recupera într-o perioadă de 4 ani.

---

b) Prin metoda tabelării, durata de recuperare a investițiilor actualizate se mai poate determina și pe cale grafică sau prin așa-zisa metodă a tabelării. Se actualizează investițiile la un anumit moment de referință. De asemenea, se actualizează excedentul de venituri anuale și se cumulează de la an la an. Deci:

$$DPP = n - d \quad \text{dacă} : \sum_{n=0}^d \frac{I_n}{(1+r)^n} = \sum_{n=d+1}^{d+D_n} \frac{V_n}{(1+r)^n}, \quad (44)$$

unde:

n reprezintă anul de referință;

d – durata de execuție a lucrărilor de investiții;

D_n – durata normată de funcționare a obiectivului.

Determinarea duratei de recuperare actualizate a investiției este ilustrată în următoarea situație:

Aplicația practică nr. 8

Pe baza datelor prezentate în tabelul din aplicația precedentă, construind tabelul următor, se poate stabili durata de recuperare a investițiilor actualizate.

**Calculul tabelar al duratei de recuperare actualizate
(mii u.m.)**

Anul	Fluxuri valorice anuale		Factor de actualizare ($r=0,20$)	A		B	
	A	B		Fluxuri actualizate		Fluxuri actualizate	
				pe ani	Cumulate	pe ani	Cumulate
0	-200	-	0,833	-166	-166 600	-	-91 630
1	82	110	0,654	600	-109 692	91.630	-81 220
2	100	15	0,579	56 908	-51 792	10.410	-63 850
3	80	30	0,482	57 900	-13 232	17.370	-44 570
4	40	40	0,400	38 560	+2 768	19.280	-34 570
5		25	0,335	16 000		10.000	-21 170
6		40	0,279			13.400	-14 195
		25				6.975	

Rezolvare:

În cazul proiectului A, recuperarea capitalului investit are loc în 4 ani, adică

$$DPP = n - d = 4 - 0 = 4 \text{ ani,}$$

în timp ce proiectul B nu asigură fluxuri nete suficiente recuperării capitalului investit nici în anul al șaselea.

Comentariu: În baza prezentărilor din tabel, se poate considera că investitorul va selecta proiectul A, deoarece acesta se recuperează timp de patru ani, iar în cazul proiectului B, investiția nu va fi recuperată totalmente în cei 6 ani de exploatare.

Primul procedeu de calcul este caracterizat prin simplitate, pentru că nu impune, în fapt, actualizarea și este recomandabil în cazul unor proiecte ale căror previziuni sunt dificile peste orizontul de 3-4 ani. Prezintă, însă, dezavantajul ignorării veniturilor ulterioare momentului recuperării capitalului investit.

Cel de-al doilea procedeu, este simplu, are logică matematică și este adecvat evaluării și analizei financiare a proiectelor de investiții.

Indicele de profitabilitate (Profitability Index, PI). Cu toate că valoarea actualizată netă este indicatorul relevant care exprimă câștigul monetar efectiv de care va beneficia firma prin adoptarea proiectului de investiții, totuși, acest criteriu nu ia în considerare efortul investițional făcut. Pentru a pune în evidență câștigul net obținut pentru o unitate monetară investită se folosește indicele de profitabilitate.

Indicele de profitabilitate exprimă rentabilitatea relativă a investiției pe întreaga durată de viață a acesteia și se determină ca raport între cash flow-urile disponibile actualizate și valoarea investiției.

$$PI = \frac{\sum_{h=1}^n \frac{CF_n}{(1+r)^h} + \frac{VR_n}{(1+r)^n}}{I_0} \quad (45)$$

Având în vedere relația:

$$NPV = -I_0 + \sum_{h=1}^n \frac{CF_{nh}}{(1+r)^h} + \frac{VR_n}{(1+r)^n}, \quad (46)$$

sau,

$$NPV + I_0 = \sum_{h=1}^n \frac{CF_{nh}}{(1+r)^h} + \frac{VR_n}{(1+r)^n},$$

$$\text{de unde, } PI = \frac{NPV + I_0}{I_0} = 1 + \frac{NPV}{I_0} \quad (47)$$

Calculul indicelui de profitabilitate este reflectat în aplicația practică ce urmează.

Aplicația practică nr. 9

Pentru un proiect de investiții cu valoarea inițială de 300 000 u.m., s-au eliberat trei variante de proiecte. Rata de actualizare este de 15%, iar investiția urmează să fie recuperată în 4 ani. Uzura se calculează în rate egale. Valoarea reziduală este nulă.

Profiturile anuale asigurate de investiții se prezintă astfel:

Varianta A, asigură o rată a rentabilității constantă de 17%;

Varianta B, rata anuală de rentabilitate asigurată este în: anul 1 = 5%; anul 2 = 15%; anul 3 = 20%; anul 4 = 35%;

Varianta C, rata anuală de rentabilitate asigurată este în: anul 1 = 60%; anul 2 = 45%; anul 3 = 20%; anul 4 = 10%;

Se cere alegerea, dintre aceste variante, a proiectului cel mai eficient, folosind criteriul indicelui de profitabilitate actualizat:

Rezolvare:

Folosind formula de calcul nr. 45, se poate deduce că:

$$CF = A + Pr,$$

unde: A indică uzura, Pr – profitul;

$$\text{iar } A = \frac{I}{D} \text{ și } Pr = I \times Rr,$$

unde, I reprezintă investiția, D – durata de uzură și Rr – rata de rentabilitate.

Varianta A

Indicatori	Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4
Uzură	75 000	75 000	75 000	75 000
Profit	51 000	51 000	51 000	51 000
Cash flow	126 000	126 000	126 000	126 000

$$Pr = I \times Rr = 300\,000 \times 17\% = 51.000 \text{ u.m.}$$

$$A = \frac{I}{D} = \frac{300000}{4} = 75\,000 \text{ u.m.}$$

$$PI_A = \frac{\sum_{h=1}^4 \frac{126000}{(1+0,15)^h}}{300000} = 1,1991$$

Varianta B

Indicatori	Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4
Uzură	75 000	75 000	75 000	75 000
Profit	15 000	45 000	60 000	105 000
Cash flow	90 000	120 000	135 000	180 000

$$PI_B = \frac{\frac{90000}{1+0.15} + \frac{120000}{(1+0.15)^2} + \frac{135000}{(1+0.15)^3} + \frac{180000}{(1+0.15)^4}}{300000} = 1,2023$$

Varianta C

Indicatori	Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4
<i>Amortisment</i>	75 000	75 000	75 000	75 000
<i>Profit</i>	180 000	135 000	60 000	30 000
<i>Cash flow</i>	255 000	210 000	135 000	109 000

$$PI_C = \frac{\frac{225000}{1+0.15} + \frac{210000}{(1+0.15)^2} + \frac{135000}{(1+0.15)^3} + \frac{105000}{(1+0.15)^4}}{300000} = 1,7466$$

Comentariu: Pentru investitor este mai eficient să selecteze proiectul investițional C, deoarece acesta are cea mai mare valoare a profitabilității.

Raportul venit/cost actualizat pune în corelație fluxul de venituri actualizate (încasări) ale proiectului cu fluxul de cheltuieli (costuri) nete actualizate în cadrul relației de calcul:

$$R_{v/c} = \frac{\sum_{h=d+1}^{d+D_n} \frac{V_h}{(1+r)^h}}{\sum_{h=0}^d \frac{I_h}{(1+r)^h} + \sum_{h=d+1}^{d+D_n} \frac{CF_h - A_{mh}}{(1+r)^h}}, \quad (48)$$

unde:

$R_{v/c}$ reprezintă raportul (coeficientul) venit/costuri actualizate nete;

A_m – uzura.

Interpretarea de mai sus ține însă seama și de nivelul ratei de actualizare, care trebuie să se încadreze în grila de acceptare, nivelul său minim să fie egal cu costul capitalului de finanțare.

Randamentul investiției actualizate (R_a) reflectă diferența dintre fluxul de venit net din exploatare actualizat și valoarea investiției actualizate raportată la valoarea investiției actualizate. Prin urmare, constituie raportul dintre efectul net actualizat generat de proiectul de investiție în cadrul exploatării și valoarea capitalului investit, actualizat, conform relației:

$$R_a = \frac{\sum_{h=d+1}^{d+D_n} \frac{CF_h}{(1+r)^k} - \sum_{h=1}^d \frac{I_h}{(1+r)^k}}{\sum_{h=1}^d \frac{I_h}{(1+r)^h}} \geq 0 \quad (49)$$

Condiția esențială, care se pune, în acest caz, pentru aprecierea proiectului de investiții, este ca acesta să aibă un randament actualizat mai mare decât zero, la o rată de actualizare a parametrilor luați în calcul care să devanseze cel puțin costul capitalului.

Calculul indicatorilor ce reflectă profitabilitatea investiției, raportul venit/cost actualizat și randamentul investiției actualizate este prezentat în aplicația complexă ce urmează.

Aplicația practică nr.10.

Un întreprinzător are oportunitatea realizării unui proiect de investiție cu următorii parametri: valoarea capitalului este de 400 milioane u.m., durata de viață economică a proiectului, ca limită maximă admisibilă, a fost apreciată la 5 ani. Fluxul elementelor de cost și venituri pe care le antrenează exploatarea obiectivului respectiv au fost precizate și sunt ilustrate în tabelul de mai jos. Uzura investiției corespunde metodei liniare, iar costul resurselor reflectat prin costul capitalului a fost stabilit la 0,20.

Este necesar să se aprecieze proiectul prin prisma indicelui rentabilității actualizate a investiției, a raportului venit/cost actualizat și a randamentului investiției actualizate.

Parametrii proiectului

Anul	Investiții Anuale	Costuri de exploatare anuale (mii u.m.)		Venituri (încasări din exploatare pe an; mii u.m.)
		Totale	din care uzura	
1	200			
2	200			
3		450	80	650
4		480	80	780
5		550	80	800
6		450	80	550
7		370	80	470

Rezolvare:

Introducând în formule de calcul specifice (45,48,49) datele prelucrate (actualizate) din tabelul 1, pot fi stabiliți indicatorii preconizați astfel:

$$1. \quad IP = \frac{521800}{305400} = 1,71$$

$$2. \quad R_{v/c} = \frac{1330590}{305400 + 800360} = \frac{1330590}{1105760} = 1,20$$

$$3. \quad R_a = \frac{521800 - 305400}{305400} = \frac{216400}{305400} = 0,71$$

Răspuns: $IP = 1,71$; $R_{v/c} = 1,20$; $R_a = 0,71$. Coeficientul rentabilității actualizate a investiției are cel mai ridicat nivel (1,71) și este cel mai semnificativ, pentru că asigură comparația dintre

fluxul de venituri din exploatare, actualizate cu efortul de investiții actualizate.

8.2. Literatura recomandată

1. Caraganciu A., Domenti O., Ciobu S. *Bazele activității investiționale*. Chișinău: ASEM, 2004. p. 68-158.
2. Cistelecan L. M. *Economia, eficiența și finanțarea investițiilor*. București: Ed. Economică, 2002. p. 405 – 411.
3. Românu I., Vasilescu I. *Eficiența economică a investițiilor și a capitalului fix*. București: Ed. Economică, 2003. p.38-86.
4. Ример М. И. *Экономическая оценка инвестиций*. Питер: Спб., 2005. с. 240– 257.
5. Хынку Р., Сухович А., Лукьян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с.169-203.

8.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. *În baza literaturii de specialitate, caracterizați metodele de evaluare a eficienței economice a investițiilor.*
2. *Argumentați prin ce se manifestă importanța evaluării eficienței economice a investițiilor la nivelul agenților economici.*
3. *Precizați care sunt avantajele și dezavantajele indicatorilor statici de evaluare a eficienței economice a investițiilor.*
4. *Argumentați care este semnificația indicatorilor dinamici de evaluare a eficienței economice a investițiilor.*

8.4. Aplicații pentru lucrul individual

Aplicația nr. 1. O societate comercială „X” are o valoare a investiției de 2 122 milioane u.m. și capacitatea fizică de 19,8 milioane bucăți pe an. Se cere să se determine investiția specifică.

Aplicația nr. 2. Investiția alocată pentru modernizare, re tehnologizare este de 658 milioane u.m., valoarea producției

după modernizare este de 2 060 milioane u.m., iar înainte de modernizare aceasta fiind de 1 650 milioane u.m. Să se calculeze investiția specifică.

Aplicația nr. 3. Se analizează un proiect de investiții în valoare de 80 000 u.m., pentru care se estimează că va genera, în următorii 2 ani, fluxuri de numerar în valoare de 60 000 u.m. în primul an, iar în al doilea an – în valoare de 70 000 u.m. Rentabilitatea medie la proiectele similare este în mărime de 20%. Determinați valoarea actualizată netă a investiției (NPV) și indicele de profitabilitate (PI).

Aplicația nr. 4. S.A. „Dorința” are două posibilități de investire. În baza rezultatelor calculării indicelui de profitabilitate (PI), decideți ce opțiune este mai avantajoasă, cunoscând că rata de actualizare este egală cu 10%, iar fluxurile generate de aceste proiecte sunt prezentate în tabelul ce urmează.

Denumirea proiectului	Suma investiției (u.m.)	Venituri (u.m.)	
		1 an	2 an
A	430 000	250 000	310 000
B	550 000	290 000	300 000

Aplicația nr. 5. Agenția imobiliară „Lara” planifică să cumpere 2 apartamente la preț cumulativ (pentru ambele) de 135 000 u.m., pentru a le vinde ulterior: pe primul, peste un an, la prețul de 95 000 u.m., iar pe al doilea, peste 2 ani, la prețul de 100 000 u.m. Rentabilitatea medie la proiecte similare este de 30%. Determinați valoarea actualizată netă (NPV) a investiției agenției imobiliare.

Aplicația nr. 6. O întreprindere analizează posibilitatea implementării unui proiect de investiții în valoare de 60 000 u.m. și estimează că acesta va genera, în următorii 3 ani, fluxuri de numerar în valoare de 30 000 u.m. în primul an, în al doilea an – 35 000 u.m., în al treilea an – 40 000 u.m. Proiectul se va finanța dintr-un credit bancar contractat la o rată a dobânzii de 15%. Decideți acceptarea sau respingerea acestui proiect pe baza

indicatorilor valoarea actualizată netă a investiției (NPV) și indicele de profitabilitate (PI).

Aplicația nr. 7. Un întreprinzător analizează posibilitatea de a cumpăra un imobil la prețul total de 20 000 u.m. El estimează că această investiție îi va aduce un venit anual de 2 700 u.m. în anul I; 3 200 u.m. – în anul II; 5 700 u.m. – în anul III; 6 400 u.m. – în anul IV; 7 300 u.m. – în anul V. La sfârșitul celui de al cincilea an, investitorul va putea vinde acest imobil la prețul de 10 000 u.m. Determinați prin metoda ratei interne de rentabilitate (IRR), dacă această investiție este avantajoasă, cunoscând că ratele actualizării sunt 16% și 18%.

Aplicația nr. 8. Să se determine rata internă de rentabilitate pentru proiectul de investiții, ce generează venituri timp de 3 ani, respectiv 3, 4, și 7 mln. u.m. Suma investită este egală cu 10 mln. u.m. Ratele actualizării sunt egale cu:

$$r_1 - 16\%, r_2 - 17\% .$$

Aplicația nr. 9. Se analizează un proiect investițional cu costul inițial de 35 000 u.m., care se estimează că va genera fluxuri de numerar anuale în valoare de 18 000 u.m., 19 000 u.m., 21 000 u.m., și 22 000 u.m., respectiv pentru următorii 4 ani. Costul capitalului investit este 15%, dar rata riscului estimată constituie 5%.

a. Determinați valoarea actualizată netă a proiectului ajustată la risc.

b. Determinați termenul de recuperare actualizat al investiției.

Aplicația nr. 10. Proiectul investițional A se caracterizează prin următoarele fluxuri de numerar: -10 mii u.m.; -15 mii u.m.; 7 mii u.m.; 11 mii u.m.; 8 mii u.m.; 12 mii u.m. Se cere să se determine mărimea ratei interne de rentabilitate modificate (MIRR), dacă se știe că costul surselor de finanțare a proiectului dat constituie 12%.

8.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

Nr. aplicației	Răspunsuri
1	$S_i = 107,17$ u.m. / bucată
2	$S_i = 1,60$ u.m. investite/ 1 u.m. producție
3	$NPV = +18611$ u.m. $PI = 1,23$ sau 23,26 %
4	$PI(A) = 1,12$ $PI(B) = 0,93$
5	$NPV = -2751,48$ u.m.
6	$NPV = 18851,5$ $PI = 1,31$ sau 31,41 %
7	$IRR = 16,21\%$
8	$IRR = 16,26\%$
9	$NPV = 16$ mii u.m. $DP = 2,56$ ani sau 2 ani și 193 de zile
10	$MIRR = 13,8\%$

Tema 9. RISCURI AFERENTE ACTIVITĂȚII INVESTIȚIONALE

9.1. Sinteza temei cu aplicații practice

9.2. Literatura recomandată

9.3. Sarcini pentru lucrul individual

9.4. Aplicații pentru lucrul individual

9.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

9.1. Sinteza temei cu aplicații practice

Orice activitate investițională necesită, în mod obligatoriu, identificarea, evaluarea și diminuarea riscurilor aferente acestei activități, în scopul anihilării efectelor negative.

Riscul investițional constituie o parte componentă a riscului financiar și se caracterizează prin multitudinea de pierderi financiare, care le provoacă activității întreprinderii.

Riscul investițional este definit prin ansamblul situațiilor în care fluxurile de numerar atașate proiectelor nu pot fi cunoscute cu certitudine.

Pentru a determina mărimea riscului investițional, pot fi utilizate diverse metode și calculați anumiți indicatori, după cum urmează:

Valoarea medie așteptată (rentabilitatea medie sperată sau venitul mediu așteptat) poate fi calculată prin două metode:

a) *Metoda distribuției probabilistice*, care constă în estimarea rentabilității proiectelor investiționale pe baza unor serii probabile ale ratei rentabilității:

$$\bar{x}_i = \sum_{i=1}^n p_i \times x_i \quad (50)$$

unde:

$\bar{x}_i$ – reprezintă rentabilitatea medie sperată;

p_i – probabilitatea realizării ratei de rentabilitate x_i ;

x_i – Rata rentabilității estimate, $i = 1, 2, \dots, n$ – numărul de estimări.

b) *Metoda șirurilor cronologice*, care constă în estimarea rentabilității proiectelor investiționale pe baza rentabilității medii:

$$\bar{x}_i = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{N} \quad (51)$$

x reprezintă rata rentabilității;

N – numărul perioadelor trecute, la care se referă rata rentabilității.

În practică, pentru calcularea mărimii riscului, cel mai frecvent se utilizează metoda distribuției probabilistice.

Calculul estimării valorii medii așteptate prin metoda distribuției probabilistice este reflectat în aplicația practică ce urmează.

Aplicația practică nr. 1

În baza datelor furnizate în tabelul următor, să se determine mărimea ratei medii de rentabilitate aferente proiectelor investiționale A și B.

Nr. crt.	Situația economiei	Probabilitatea	Rentabilitatea proiectului A (%)	Rentabilitatea proiectului B (%)
1.	<i>Recesiune</i>	0,3	10	15
2.	<i>Stabilitate</i>	0,5	15	20
3.	<i>Avânt</i>	0,2	20	25

Rezolvare:

1. *Determinăm rentabilitatea medie a proiectului A*

$$\bar{x}_i A = \sum_{i=1}^n p_i * x_i = 0,3 \times 10 + 0,5 \times 15 + 0,2 \times 20 = 14,5\%$$

2. *Determinăm rentabilitatea medie a proiectului B*

$$\bar{x}_i B = \sum_{i=1}^n p_i * x_i = 0,3x15 + 0,5x20 + 0,2x25 = 19,5\%$$

Concluzie: Rentabilitatea medie a proiectului B este mai mare decât cea a proiectului A cu 5%, fapt ce confirmă că proiectul investițional A este mai riscant și nu trebuie selectat de investitor.

Dispersia (D), este un indicator ce măsoară nivelul riscului aferent unei investiții și se poate calcula cu ajutorul următoarei formule:

$$D = \sum p_i * (x_i - \bar{x}_i)^2 \quad (52)$$

Calculul dispersiei este reflectat în exemplul ce urmează.

Aplicația practică nr. 2

În baza datelor prezentate în aplicația practică nr.1 să se determine mărimea dispersiei aferente proiectelor investiționale A și B.

Rezolvare:

$$D_A = 0,3x(10 - 14,5)^2 + 0,5x(15 - 14,5)^2 + 0,2x(20 - 14,5)^2 = 12,25$$

$$D_B = 0,3x(15 - 19,5)^2 + 0,5x(20 - 19,5)^2 + 0,2x(25 - 19,5)^2 = 12,25$$

Comentariu: Ambele proiecte investiționale au aceeași mărime a dispersiei, iar pentru selectarea proiectului cu cel mai mic nivel al riscului este necesară calcularea altor indicatori de măsurare a riscului.

Devierea standard (abaterea medie pătratică, abaterea standard) se calculează mai frecvent prin metoda distribuției probabilistice, după cum urmează:

$$\sigma = \sqrt{D} = \sqrt{\sum_{i=1}^n p_i * (x_i - \bar{x}_i)^2} \quad (53)$$

Atât teoretic, cât și practic, variația, dispersia și devierea standard sunt utilizate ca măsură a riscului.

Calculul devierii standard este reflectat în aplicația practică ce urmează.

Aplicația practică nr.3

În baza datelor prezentate în aplicația practică nr.1, să se determine mărimea deviației standard aferentă proiectului A și B și să se decidă ce proiect investițional este mai avantajos.

Rezolvare:

1. Determinăm mărimea deviației standard aferentă proiectului A

$$\sigma_A = \sqrt{0,3x(10 - 14,5)^2 + 0,5x(15 - 14,5)^2 + 0,2x(20 - 14,5)^2} = 3,5$$

2. Determinăm mărimea deviației standard aferentă proiectului B

$$\sigma_B = \sqrt{0,3x(15 - 19,5)^2 + 0,5x(20 - 19,5)^2 + 0,2x(25 - 19,5)^2} = 3,5$$

Concluzie: Ambele proiecte investiționale au aceeași mărime a deviației standard de 3,5%, respectiv decizia îi aparține investitorului referitor la proiectul pe care îl va selecta.

Coeficientul de variație (CV). Există situații când, pentru proiecte izolate, este preferabilă utilizarea *coeficientului de variație* în locul deviației standard, deoarece principalul inconvenient al deviației standard îl constituie imposibilitatea realizării de comparații între fluxurile de lichidități generate de mai multe proiecte în cazul în care acestea prezintă valori previzionate diferite. *Coeficientul de variație (CV)*, este rațional să fie calculat atunci, când speranțele matematice ale probabilităților distribuite pentru proiecte alternative nu sunt egale. Riscul astfel evaluat se numește *risc subiectiv*, deoarece este bazat pe aprecieri și judecări subiective, sau pe date de prognoză. Riscul estimat cu ajutorul datelor factice, efective,

istorice, poartă denumirea de *risc obiectiv*. Un astfel de risc se calculează pe baza datelor furnizate de seriile cronologice, care oferă informații din mai mulți ani precedenți. Se calculează acest indicator prin raportarea deviației standard la valoarea probabilă:

$$CV = \sigma / \bar{x}_i \quad (54)$$

Calculul devierii standard este reflectat în aplicația practică ce urmează:

Aplicația practică nr.4

În baza datelor din aplicațiile practice nr. 1 – 3 să se determine mărimea coeficientului de variație și să se selecteze proiectul cu cel mai scăzut nivel de risc.

Rezolvare:

1. Se determină coeficientul variației aferent proiectului A

$$CV=3,5 / 14,5 = 0,24$$

2. Se determină coeficientul variației aferent proiectului B

$$CV=3,5 / 19,5 = 0,18$$

Concluzii: Proiectul cel mai avantajos este proiectul B, deoarece riscul aferent acestuia este mai mic cu 0,6, deși ambele proiecte au o deviație standard în mărime de 3,5%.

9.2. Literatura recomandată

1. Caraganciu A., Domenti O., Ciobu S. *Bazele activității investiționale*. Chișinău: ASEM, 2004. p.193-237.
2. Stoian M. *Gestiunea investițiilor*. București: Editura A.S.E., 2003. p. 86-93.
3. Zaiț D. *Evaluarea și gestiunea investițiilor directe*. Sedcom Libris. Iași 2008. p. 272-317.
4. Хынку Р., Сухович А., Лукиян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с.204-226.

9.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. În baza datelor furnizate de companiile internaționale de rating, apreciați care este nivelul riscului investițional în Republica Moldova.
2. Scrieți un eseu la tema "Riscurile investiționale aferente agenților economici din economia națională".
3. Enumerați principalii factori care intensifică nivelul riscului investițional în Republica Moldova.
4. Argumentați prin ce se deosebește incertitudinea de risc.
5. În baza literaturii de specialitate recomandate enumerați principalele criterii de clasificare a riscurilor investiționale.

9.4. Aplicații pentru lucrul individual

Aplicația practică nr. 1. O întreprindere are în vedere două proiecte investiționale cu următoarele valori actualizate nete (NPV) posibile:

Starea economiei	Probabilitatea	Proiectul A	Proiectul B
Avânt	0,2	2 000	1 800
Creștere moderată	0,2	1 000	1 200
Recesiune	0,5	500	600
Criză	0,1	-500	-1 000

Apreciați proiectele date în funcție de risc și rentabilitate, cu ajutorul deviației standard și al coeficientului de variație.

Aplicația practică nr. 2. Un investitor are posibilitatea să aleagă între două proiecte investiționale, cu următoarele caracteristici:

Valoarea estimată pentru:

- proiectul A este de 1060 mii u.m;
- proiectul B este de 1550 mii u.m;

Deviația standard pentru:

- proiectul A este de 659,09 mii u.m;
- proiectul B este de 700 mii u.m;

Cu ajutorul coeficientului de variație, să se decidă care proiect investițional va fi acceptat de investitor.

Aplicația practică nr. 3. Se analizează posibilitățile de investiții în proiectul investițional A. S-a estimat următoarea distribuție a probabilității de obținere a rentabilității proiectului dat (vezi tabelul de mai jos).

Nr. de estimări	Rentabilitatea (%)	Probabilitatea
1	-10	0,1
2	0	0,25
3	10	0,4
4	20	0,2
5	30	0,05

Determinați rentabilitatea sperată, dispersia, devierea standard și coeficientul de variație a proiectului investițional A.

Aplicația practică nr. 4. O întreprindere preconizează implementarea unui proiect investițional care va genera fluxuri viitoare în valoare de 1 500 u.m timp de 5 ani. Costul investiției se estimează la 4 300 u.m. În scopul determinării ratei de actualizare a proiectului, s-au analizat câteva proiecte similare și s-a constatat că β proiectului este 2. Va fi acceptat acest proiect sau nu, dacă rentabilitatea fără risc este de 10%, iar prima medie de risc a pieței este de 5%.

9.5. Răspunsuri la aplicațiile propuse pentru lucrul individual

Nr. aplicației	Răspunsuri
1.	$\sigma_A = 714, CV_A = 0,89$ $\sigma_B = 759, CV_B = 0,95$
2.	$CV_A = 0,62$ $CV_B = 0,45$
3.	$x_i = 8,5\%$; $D = 102,75$ u.m $\sigma = 10,14$ u.m. $CV = 1,19$
4.	$x_i = 20\%$ $NPV = 186$ u.m.

Tema 10. INVESTIȚIILE FINANCIARE

10.1. Sinteza temei

10.2. Literatura recomandată

10.3. Sarcini pentru lucrul individual

10.1. Sinteza temei

Plasarea capitalului în titluri de valori mobiliare reprezintă o investiție financiară, prin care se urmărește o remunerare optimă a capitalului sub forma dividendelor, cupoanelor, dobânzilor, dar și câștig în capital, în eventualitatea creșterii cursului lor la bursă. Activele financiare, cel mai frecvent, îmbracă forma investițiilor financiare care pot fi concretizate sub următoarele aspecte: bani, depozite bancare, acțiuni, obligațiuni, titluri de valoare ce aduc venituri etc.

Investițiile financiare (de portofoliu) sunt plasamente financiare în titluri financiare tranzacționate pe piața capitalului. Ele nu asigură participarea investitorului la organizarea și luarea deciziilor privind activitatea economică de către receptorul de investiții. În cadrul unităților economice, investitorii preferă să formeze portofoliul investițional, în vederea diminuării eventualelor riscuri posibile.

Portofoliul investițional reprezintă un ansamblu de valori mobiliare de care dispune un agent economic, format din acțiuni, obligațiuni sau alte titluri, achiziționate de la emitenți sau de pe piața secundară, în vederea obținerii unor rentabilități propuse.

Specificul investițiilor de portofoliu constă în faptul că rentabilitatea așteptată de deținătorii acestuia nu vine de la sine. Adică, este necesară adoptarea unei atitudini active în ceea ce privește gestiunea portofoliului – supravegherea permanentă a evoluției pieței, a situației economico-financiare a emitenților, ameliorarea structurii titlurilor financiare în vederea diversificării

riscurilor, adoptarea unor decizii prompte de vânzare-cumpărare, în conformitate cu evoluția cursului pe piața secundară.

Se cunosc mai multe tipuri de portofolii ce pot fi constituite la nivelul întreprinderii și anume:

- portofoliul de investiții reale;
- portofoliul de investiții financiare;
- portofoliul de active curente (fondul de rulment);
- portofoliul altor investiții financiare (depozite bancare etc.).

Formarea portofoliului investițional presupune parcurgerea mai multor etape, precum:

- alegerea și elaborarea politicii investiționale, ce include determinarea obiectivului investitorului și a volumului de mijloace ce urmează a fi investite;
- analiza pieței valorilor mobiliare, ce include studierea tipurilor titlurilor de valoare cu scopul de a depista acele active, care nu sunt corect evaluate pe piață. Drept metode de analiză a pieței pot servi: analiza tehnică și analiza fundamentală. Iar în baza analizei, se va elabora strategia investițională, care urmărește:
  - formarea portofoliului de valori mobiliare ce include procurarea activelor în corespundere cu strategia investițională acceptată;
  - revizuirea portofoliului de valori mobiliare, ce ține de repetarea periodică a etapelor anterioare;
  - evaluarea eficienței portofoliului prin estimarea periodică a profitului obținut și a riscului.

Eficiența investițiilor financiare (de portofoliu) este determinată, în primul rând, de gestiunea portofoliului investițional, care se realizează respectând anumite principii de bază, precum:

- urmărirea securității capitalului;
- urmărirea rentabilității ridicate în condițiile păstrării unei lichidități corespunzătoare;
- urmărirea și măsurarea incidenței fiscale.

În practică, agenții economici își diversifică portofoliile, deținând atât titluri cu risc ridicat și rentabilitate mare, cât și titluri sigure, fără risc. Ponderea acțiunilor și obligațiunilor în ansamblul portofoliului este în funcție de riscul acceptat de investitor. În ultima instanță, compoziția portofoliului reprezintă o rezultantă a poziției întreprinderii față de risc, de anticipările evoluției ratei dobânzii pe piața financiară, de obligațiile fiscale și de nevoile de lichidități imediate.

Performanțele unui portofoliu se determină prin rata rentabilității obținute și se compară cu rata medie de rentabilitate pe piața financiară.

10.2. Literatura recomandată

1. Cistelecan L. M. *Economia, eficiența și finanțarea investițiilor*. București: Ed. Economică, 2002. p. 423-442.
2. Хынку Р., Сухович А., Лукиян И. *Основы инвестиционной деятельности*. Кишинэу: МЭА, 2008. с.253-269.
3. Ример М. И. *Экономическая оценка инвестиций*. Спб., Питер, 2005. с. 231-244.

10.3. Sarcini pentru lucrul individual

1. *Enumerați caracteristicile de bază ale investițiilor financiare.*
2. *Enumerați și caracterizați tipurile de portofolii investiționale.*
3. *Numiți și caracterizați principalele etape ale formării portofoliului de investiții.*
4. *Ce vizează elaborarea strategiei investiționale a investitorului?*
5. *Enumerați principiile de bază ale gestiunii portofoliului investițional.*
6. *Descrieți prin ce se caracterizează eficiența investițiilor financiare.*

Factorii de calculare (single payment compound factor) $F_{C(r,n)} = (1+r)^n$

	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	11%	12%	13%	14%	15%	16%	20%	25%	30%	35%
1	1.010	1.020	1.030	1.040	1.050	1.060	1.070	1.080	1.090	1.100	1.110	1.120	1.130	1.140	1.150	1.160	1.200	1.250	1.300	1.350
2	1.020	1.040	1.061	1.082	1.102	1.124	1.145	1.166	1.188	1.210	1.232	1.254	1.277	1.300	1.322	1.346	1.440	1.502	1.600	1.822
3	1.030	1.061	1.093	1.125	1.158	1.191	1.225	1.260	1.295	1.331	1.368	1.405	1.443	1.482	1.521	1.561	1.728	1.953	2.197	2.460
4	1.041	1.082	1.126	1.170	1.216	1.262	1.311	1.360	1.412	1.464	1.518	1.574	1.630	1.689	1.749	1.811	2.074	2.441	2.856	3.321
5	1.051	1.104	1.159	1.217	1.276	1.338	1.403	1.469	1.539	1.611	1.685	1.762	1.842	1.925	2.011	2.100	2.488	3.052	3.713	4.484
6	1.062	1.126	1.194	1.265	1.340	1.419	1.501	1.587	1.677	1.772	1.870	1.974	2.082	2.195	2.313	2.436	2.986	3.815	4.827	6.053
7	1.072	1.149	1.230	1.316	1.407	1.504	1.606	1.714	1.828	1.949	2.076	2.211	2.353	2.502	2.660	2.826	3.583	4.768	6.275	8.172
8	1.083	1.172	1.267	1.369	1.477	1.594	1.718	1.851	1.993	2.144	2.305	2.476	2.658	2.853	3.059	3.278	4.300	5.960	8.157	11.032
9	1.094	1.195	1.305	1.423	1.551	1.689	1.838	1.999	2.172	2.358	2.558	2.773	3.004	3.252	3.518	3.803	5.160	7.451	10.604	14.894
10	1.105	1.219	1.344	1.480	1.629	1.791	1.967	2.159	2.367	2.594	2.839	3.106	3.395	3.707	4.046	4.411	6.192	9.313	13.786	20.106
11	1.116	1.243	1.384	1.539	1.710	1.898	2.105	2.332	2.580	2.853	3.152	3.479	3.836	4.226	4.652	5.117	7.430	11.642	17.921	27.144
12	1.127	1.268	1.426	1.601	1.796	2.012	2.252	2.518	2.813	3.138	3.498	3.896	4.334	4.818	5.350	5.936	8.916	14.552	23.298	36.644
13	1.138	1.294	1.469	1.665	1.886	2.133	2.410	2.720	3.066	3.452	3.883	4.363	4.898	5.492	6.153	6.886	10.699	18.190	30.287	49.469
14	1.149	1.319	1.513	1.732	1.980	2.261	2.579	2.937	3.342	3.797	4.310	4.887	5.535	6.261	7.076	7.987	12.839	22.737	39.373	66.784
15	1.161	1.346	1.558	1.801	2.079	2.397	2.759	3.172	3.642	4.177	4.785	5.474	6.254	7.138	8.137	9.265	15.407	28.422	51.185	90.158
16	1.173	1.373	1.605	1.873	2.183	2.540	2.952	3.426	3.970	4.595	5.311	6.130	7.067	8.137	9.358	10.748	18.488	35.527	66.541	121.71
17	1.184	1.400	1.653	1.948	2.292	2.693	3.159	3.700	4.328	5.054	5.895	6.866	7.986	9.276	10.761	12.462	22.186	44.409	86.503	164.31
18	1.196	1.428	1.702	2.026	2.407	2.854	3.380	3.996	4.717	5.560	6.543	7.690	9.024	10.575	12.375	14.468	26.623	55.511	112.45	221.82
19	1.208	1.457	1.753	2.107	2.527	3.026	3.616	4.316	5.142	6.116	7.263	8.613	10.197	12.055	14.232	16.776	31.948	69.389	146.19	299.46
20	1.220	1.486	1.806	2.191	2.653	3.207	3.870	4.661	5.604	6.727	8.062	9.646	11.523	13.743	16.366	19.461	38.337	86.736	190.05	404.27
21	1.232	1.516	1.860	2.279	2.786	3.399	4.140	5.034	6.109	7.400	8.949	10.804	13.021	15.607	18.821	22.574	46.005	108.42	247.06	545.77
22	1.245	1.546	1.916	2.370	2.925	3.603	4.430	5.436	6.658	8.140	9.933	12.100	14.713	17.861	21.644	26.186	55.205	135.53	321.18	736.78
23	1.257	1.577	1.974	2.465	3.071	3.820	4.740	5.871	7.258	8.954	11.026	13.552	16.626	20.361	24.891	30.376	66.247	169.41	417.53	994.65
24	1.270	1.608	2.033	2.563	3.225	4.049	5.072	6.341	7.911	9.850	12.239	15.178	18.788	23.212	28.625	35.236	79.496	211.76	542.79	1342.8
25	1.282	1.641	2.094	2.666	3.386	4.292	5.427	6.848	8.623	10.834	13.585	17.000	21.230	26.461	32.918	40.874	95.395	264.70	705.63	1812.8
30	1.348	1.811	2.427	3.243	4.322	5.743	7.612	10.062	13.267	17.449	22.892	29.960	39.115	50.949	66.210	85.849	237.37	807.79	2619.9	8128.4
35	1.417	2.000	2.814	3.946	5.516	7.686	10.676	14.785	20.413	28.102	38.574	52.799	72.066	98.097	133.177	180.31	590.66	2465.2	9727.6	36448.
40	1.489	2.208	3.262	4.801	7.040	10.285	14.974	21.724	31.408	45.258	64.999	93.049	132.78	188.88	267.86	378.72	1469.7	7523.2	36118.	
45	1.565	2.438	3.781	5.841	8.985	13.764	21.032	31.920	48.325	72.888	109.53	163.99	244.63	363.66	538.75	795.43	3657.2	22959.		
50	1.645	2.691	4.384	7.106	11.467	18.419	29.456	46.900	74.354	117.739	184.56	289.60	450.71	700.20	1083.6	1670.7	9100.2	70065.		

Factori de discountare (single payment present-worth factor) $FD(t, n) = 1/(1+r)^n$

	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	11%	12%	13%	14%	15%	16%	17%	18%	19%	20%	25%	30%	35%
1	.990	.980	.971	.962	.952	.943	.935	.926	.917	.909	.901	.893	.885	.877	.870	.862	.855	.847	.840	.833	.800	.769	.741
2	.980	.961	.943	.925	.907	.890	.873	.857	.842	.825	.812	.797	.783	.769	.756	.743	.731	.718	.706	.694	.640	.592	.549
3	.971	.942	.915	.889	.864	.840	.816	.794	.772	.751	.731	.712	.693	.675	.658	.641	.624	.609	.593	.579	.512	.455	.406
4	.961	.924	.888	.855	.823	.792	.763	.735	.708	.683	.659	.636	.613	.592	.572	.552	.534	.516	.499	.482	.410	.350	.301
5	.951	.906	.863	.822	.784	.747	.713	.681	.650	.621	.593	.567	.543	.519	.497	.476	.456	.437	.419	.402	.335	.269	.223
6	.942	.888	.837	.790	.746	.705	.666	.630	.596	.564	.535	.507	.480	.456	.432	.410	.390	.370	.352	.335	.262	.207	.165
7	.933	.871	.813	.760	.711	.665	.623	.583	.547	.513	.482	.452	.425	.400	.376	.354	.333	.314	.296	.279	.210	.159	.122
8	.923	.853	.789	.731	.677	.627	.582	.540	.502	.467	.434	.404	.376	.351	.327	.305	.285	.266	.249	.233	.168	.123	.091
9	.914	.837	.766	.703	.645	.592	.544	.500	.460	.424	.391	.361	.333	.308	.284	.263	.243	.225	.209	.194	.134	.094	.067
10	.905	.820	.744	.676	.614	.558	.508	.463	.422	.386	.352	.322	.295	.270	.247	.227	.208	.191	.176	.162	.102	.073	.050
11	.896	.804	.722	.650	.585	.527	.475	.429	.388	.350	.317	.287	.261	.237	.215	.195	.178	.162	.148	.135	.086	.056	.037
12	.887	.789	.701	.625	.557	.497	.444	.397	.356	.319	.286	.257	.231	.208	.187	.168	.152	.137	.124	.112	.069	.043	.027
13	.879	.773	.681	.601	.530	.469	.415	.368	.326	.290	.258	.229	.204	.182	.163	.145	.130	.116	.104	.093	.055	.033	.020
14	.870	.758	.661	.577	.505	.442	.388	.340	.299	.263	.232	.205	.181	.160	.141	.125	.111	.099	.088	.078	.044	.025	.015
15	.861	.743	.642	.555	.481	.417	.362	.315	.275	.239	.209	.183	.160	.140	.123	.108	.095	.084	.074	.065	.035	.020	.011
16	.853	.728	.623	.534	.458	.394	.339	.292	.252	.218	.188	.163	.141	.123	.107	.093	.081	.071	.062	.054	.028	.015	.008
17	.844	.714	.605	.513	.436	.371	.317	.270	.231	.198	.170	.146	.125	.108	.093	.080	.069	.060	.052	.045	.023	.012	.006
18	.836	.700	.587	.494	.416	.350	.296	.250	.212	.180	.153	.130	.111	.095	.081	.069	.059	.051	.044	.038	.018	.009	.005
19	.828	.686	.570	.475	.396	.331	.277	.232	.194	.164	.138	.116	.098	.083	.070	.060	.051	.043	.037	.031	.014	.007	.003
20	.820	.673	.554	.456	.377	.312	.258	.215	.178	.149	.124	.104	.087	.073	.061	.051	.043	.037	.031	.026	.012	.005	.002
21	.811	.660	.538	.439	.359	.294	.242	.199	.164	.135	.112	.093	.077	.064	.053	.044	.037	.031	.026	.022	.009	.004	.002
22	.803	.647	.522	.422	.342	.278	.226	.184	.150	.123	.101	.083	.068	.056	.046	.038	.032	.026	.022	.018	.007	.003	.001
23	.795	.634	.507	.406	.326	.262	.211	.170	.138	.112	.091	.074	.060	.049	.040	.032	.027	.022	.018	.015	.006	.002	.001
24	.788	.622	.492	.390	.310	.247	.197	.158	.126	.102	.082	.066	.053	.043	.035	.028	.023	.019	.015	.013	.005	.002	.001
25	.780	.610	.478	.375	.295	.233	.184	.146	.116	.092	.074	.059	.047	.038	.030	.024	.020	.016	.013	.010	.004	.001	.001
30	.742	.552	.412	.308	.231	.174	.131	.099	.075	.057	.044	.033	.026	.020	.015	.012	.009	.007	.005	.004	.001	.001	.001
35	.706	.500	.355	.253	.181	.130	.094	.068	.049	.036	.026	.019	.014	.010	.008	.006	.004	.003	.002	.002	.002	.001	.001
40	.672	.453	.307	.208	.142	.097	.067	.046	.032	.022	.015	.011	.008	.005	.004	.003	.002	.001	.001	.001	.001	.001	.001
45	.639	.410	.264	.171	.111	.073	.048	.031	.021	.014	.009	.006	.004	.003	.002	.001	.001	.001	.001	.001	.001	.001	.001
50	.608	.372	.228	.141	.087	.054	.034	.021	.013	.009	.005	.003	.002	.001	.001	.001	.001	.001	.001	.001	.001	.001	.001

Factori de compunere multiplă FDM (r,n)= ((1+r)ⁿ - 1)/r

	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	11%	12%	13%	14%	15%	16%	20%	25%	30%	35%
1	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
2	2.010	2.020	2.030	2.040	2.050	2.060	2.070	2.080	2.090	2.100	2.110	2.120	2.130	2.140	2.150	2.160	2.200	2.250	2.300	2.350
3	3.030	3.060	3.091	3.122	3.152	3.184	3.215	3.246	3.278	3.310	3.342	3.374	3.407	3.440	3.472	3.506	3.640	3.813	3.990	4.172
4	4.060	4.122	4.184	4.246	4.310	4.375	4.440	4.506	4.573	4.641	4.710	4.779	4.850	4.921	4.993	5.066	5.368	5.766	6.183	6.633
5	5.101	5.204	5.309	5.416	5.526	5.637	5.751	5.867	5.985	6.105	6.228	6.353	6.480	6.610	6.742	6.877	7.442	8.207	9.043	9.954
6	6.152	6.308	6.468	6.633	6.802	6.975	7.153	7.336	7.523	7.716	7.913	8.115	8.323	8.535	8.754	8.977	9.930	11.259	12.756	14.438
7	7.214	7.434	7.662	7.898	8.142	8.394	8.654	8.923	9.200	9.487	9.783	10.089	10.405	10.730	11.067	11.414	12.916	15.073	17.583	20.492
8	8.286	8.583	8.892	9.214	9.549	9.897	10.260	10.637	11.028	11.436	11.859	12.300	12.757	13.233	13.727	14.240	16.499	19.842	23.858	28.664
9	9.368	9.755	10.159	10.583	11.027	11.491	11.978	12.488	13.021	13.579	14.164	14.776	15.416	16.085	16.786	17.518	20.799	25.802	32.015	39.696
10	10.462	10.950	11.464	12.006	12.578	13.181	13.816	14.487	15.193	15.937	16.722	17.549	18.420	19.337	20.304	21.321	25.959	33.253	42.619	54.590
11	11.567	12.169	12.808	13.486	14.207	14.972	15.784	16.645	17.560	18.531	19.561	20.655	21.814	23.044	24.349	25.733	32.150	42.566	56.405	74.696
12	12.682	13.412	14.192	15.026	15.917	16.870	17.888	18.977	20.141	21.384	22.713	24.133	25.650	27.271	29.001	30.850	39.580	54.208	74.326	101.84
13	13.809	14.680	15.618	16.627	17.713	18.882	20.141	21.495	22.953	24.523	26.211	28.029	29.984	32.088	34.352	36.786	48.496	68.760	97.624	138.48
14	14.947	15.974	17.086	18.292	19.598	21.015	22.550	24.215	26.019	27.975	30.095	32.392	34.882	37.581	40.504	43.672	59.196	86.949	127.91	187.95
15	16.097	17.293	18.599	20.023	21.578	23.276	25.129	27.152	29.361	31.772	34.405	37.280	40.417	43.842	47.580	51.659	72.035	109.69	167.29	254.74
16	17.258	18.639	20.157	21.824	23.657	25.672	27.888	30.324	33.003	35.949	39.190	42.753	46.671	50.980	55.717	60.925	87.442	138.11	218.47	344.90
17	18.430	20.012	21.761	23.697	25.840	28.213	30.840	33.750	36.973	40.544	44.500	48.883	53.738	59.117	65.075	71.673	105.93	173.64	285.01	466.61
18	19.614	21.412	23.414	25.645	28.132	30.905	33.999	37.450	41.301	45.599	50.396	55.749	61.724	68.393	75.836	84.140	128.12	218.05	371.51	630.92
19	20.811	22.840	25.117	27.671	30.539	33.760	37.379	41.446	46.018	51.158	56.939	63.439	70.748	78.968	88.211	98.603	154.74	273.56	483.97	852.74
20	22.019	24.297	26.870	29.778	33.066	36.785	40.995	45.762	51.159	57.274	64.202	72.052	80.946	91.024	102.44	115.38	186.69	342.95	630.16	1152.2
21	23.239	25.783	28.676	31.969	35.719	39.992	44.865	50.422	56.764	64.002	72.264	81.698	92.468	104.77	118.81	134.84	225.02	429.68	820.20	1556.5
22	24.471	27.299	30.536	34.248	38.505	43.392	49.005	55.456	62.872	71.213	80.523	92.005	105.49	120.43	137.63	157.41	271.03	538.10	1067.3	2102.2
23	25.716	28.845	32.452	36.618	41.430	46.995	53.435	60.893	69.531	79.542	91.147	104.60	120.20	138.30	159.27	183.60	326.23	673.63	1388.4	2839.0
24	26.973	30.421	34.426	39.082	44.501	50.815	58.176	66.764	76.789	88.496	102.17	118.15	136.83	158.66	184.17	213.98	392.48	843.03	1806.0	3833.7
25	28.243	32.030	36.459	41.645	47.726	54.864	63.248	73.105	84.699	98.346	114.41	133.33	155.62	181.87	212.79	249.21	471.98	1054.8	2348.8	5176.4
30	34.784	40.567	47.575	56.084	66.438	79.057	94.459	113.28	136.31	164.49	199.02	241.33	293.19	356.78	434.74	530.31	1181.9	3227.2	8729.8	23221.
35	41.659	49.994	60.461	73.651	90.318	111.43	138.23	172.31	215.71	271.02	341.58	431.66	546.66	693.55	881.15	1120.7	2948.3	9856.7	32422.	
40	48.885	60.401	75.400	95.024	120.80	154.76	199.63	259.05	337.87	442.58	581.81	767.08	1013.7	1342.0	1799.0	2360.7	7543.7	30089.		
45	56.479	71.891	92.718	121.03	159.70	212.74	285.74	386.50	525.84	718.88	986.61	1358.2	1874.1	2590.5	3585.0	4965.2	18281.	91831.		
50	64.461	84.577	112.79	152.66	209.34	290.33	406.52	573.76	815.05	1163.9	1668.7	2460.0	3459.3	4994.3	7217.5	10435.	45496			

Factori de scontare multiplă $FCM(r;n) = \{1-(1+r)^n\}/r$

	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	11%	12%	13%	14%	15%	16%	17%	18%	19%	20%	25%	30%	35%
1	990	980	971	962	952	943	935	926	917	909	901	893	885	877	870	862	855	847	840	833	800	769	741
2	1970	1942	1913	1886	1859	1833	1808	1783	1759	1736	1713	1690	1668	1647	1626	1605	1585	1566	1547	1528	1440	1361	1289
3	2941	2884	2829	2775	2723	2673	2624	2577	2531	2487	2444	2402	2361	2322	2283	2246	2210	2174	2140	2106	1952	1816	1696
4	3902	3808	3717	3630	3546	3465	3387	3312	3240	3170	3102	3037	2974	2914	2855	2798	2743	2690	2639	2589	2362	2166	1997
5	4853	4713	4580	4452	4329	4212	4100	3993	3890	3791	3696	3605	3517	3433	3352	3274	3199	3127	3058	2991	2689	2436	2200
6	5795	5601	5417	5242	5076	4917	4767	4623	4486	4355	4231	4111	3998	3889	3784	3685	3589	3498	3410	3326	2951	2643	2385
7	6728	6472	6230	6002	5786	5582	5389	5206	5033	4872	4719	4564	4423	4288	4160	4039	3922	3812	3706	3605	3161	2820	2508
8	7652	7326	7020	6733	6463	6210	5971	5747	5535	5335	5146	4968	4799	4639	4487	4344	4207	4078	3954	3837	3329	2925	2598
9	8566	8162	7786	7435	7101	6782	6480	6195	5927	5675	5437	5213	5002	4802	4614	4433	4260	4094	3934	3783	3209	2825	2465
10	9471	8983	8530	8111	7722	7360	7024	6710	6418	6141	5879	5630	5394	5172	4964	4769	4585	4412	4248	4092	3459	3019	2715
11	10368	9787	9253	8760	8306	7887	7499	7139	6805	6495	6207	5938	5687	5453	5234	5029	4836	4656	4486	4327	3666	3147	2752
12	11255	10575	9954	9385	8863	8384	7943	7536	7161	6814	6492	6194	5918	5660	5421	5197	4988	4793	4611	4439	3725	3190	2779
13	12134	11348	10635	9986	9394	8853	8358	7904	7487	7013	6750	6424	6122	5842	5583	5342	5118	4910	4715	4533	3780	3223	2799
14	13004	12106	11296	10563	9899	9295	8745	8244	7786	7367	6982	6638	6302	6002	5724	5468	5229	5008	4802	4611	3824	3249	2814
15	13865	12849	11938	11118	10380	9712	9108	8560	8061	7606	7191	6811	6462	6142	5847	5575	5324	5092	4876	4675	3859	3268	2825
16	14718	13578	12561	11652	10838	10106	9447	8851	8313	7824	7379	6974	6604	6265	5954	5668	5405	5062	4938	4730	3887	3283	2834
17	15562	14292	13166	12166	11274	10477	9763	9122	8544	8022	7549	7120	6729	6373	6047	5749	5475	5222	4990	4775	3910	3295	2840
18	16398	14992	13754	12659	11690	10828	10059	9372	8756	8201	7702	7250	6840	6467	6128	5818	5534	5273	5033	4812	3928	3304	2844
19	17226	15679	14324	13134	12085	11158	10336	9604	8950	8365	7839	7366	6938	6550	6198	5877	5584	5316	5070	4843	3942	3311	2848
20	18046	16352	14878	13590	12462	11470	10594	9818	9129	8514	7963	7469	7025	6623	6259	5929	5628	5353	5101	4870	3954	3316	2850
21	18857	17011	15415	14029	12821	11764	10836	10017	9292	8649	8075	7562	7102	6687	6312	5973	5665	5384	5127	4891	3963	3320	2852
22	19661	17658	15937	14451	13163	12042	11061	10201	9442	8772	8176	7645	7170	6743	6359	6011	5695	5410	5149	4909	3970	3323	2853
23	20456	18292	16444	14857	13489	12303	11272	10371	9580	8883	8266	7718	7230	6792	6399	6044	5726	5432	5167	4925	3976	3325	2854
24	21244	18914	16936	15247	13799	12550	11469	10529	9707	8985	8348	7784	7283	6835	6434	6073	5746	5451	5182	4937	3981	3327	2855
25	22023	19524	17433	15622	14094	12783	11654	10675	9823	9077	8422	7843	7330	6873	6464	6097	5766	5467	5195	4948	3985	3329	2856
30	25808	22.3% 19601	17292	15.373 13765	12.409 10274	9.427 8694	8.055 7496	7.003 6566	6.177 5829	5.517 5235	4.979 4595	4.492 3995	4.051 3532	3.654 3167	3.301 2855	2.987 2591	2.712 2362	2.474 2166	2.261 2000	2.071 1852	1.902 1716	1.752 1592	1.616 1486
35	29409	24.999	21.487	18.665	16.374	14.498	12.948	11.655	10.567	9.644	8.855	8.176	7.586	7.070	6.617	6.215	5.858	5.539	5.251	4.992	3.998	3.333	2.857
40	32835	27.356	23.115	19.793	17.159	15.046	13.332	11.925	10.757	9.779	8.951	8.244	7.634	7.105	6.642	6.233	5.871	5.548	5.258	4.997	3.999	3.333	2.857
45	36095	29.490	24.519	20.720	17.774	15.456	13.606	12.108	10.881	9.863	9.008	8.283	7.661	7.123	6.654	6.242	5.877	5.552	5.261	4.999	4.000	3.333	2.857
50	39196	31.434	25.730	21.482	18.256	15.762	13.801	12.233	10.962	9.915	9.042	8.304	7.675	7.133	6.661	6.246	5.880	5.554	5.262	4.999	4.000	3.333	2.857

Redactor literar: Constantin Crăciun
Operator: Tatiana Vais
Redactor tehnic: Feofan Belicov

Semnat pentru tipar 27.04.10
Coli editoriale 6,9. Coli de autor 5,6.
Coli de tipar 7,5. Tirajul 60 ex..

Tipografia Departamentului Editorial-Poligrafic al ASEM
Chișinău – 2005, str. Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni 59,
tel. 402-986

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA
Catedra „Investiții și Piețe de Capital”

Rodica HÎNCU

Mariana BUNU

Daniela DASCALIUC

BAZELE ACTIVITĂȚII
INVESTIȚIONALE

(sinteze și aplicații)

Nr. 26 – 116p. A5 Șrift 12

Simb = 151109

K = 1,2, Simb x 1,2= 182780

27.04.10

4,5 c.a. , venit: c.a.

Chișinău, 2010